

పి.సి

ప్రతి కామ సంగ్రహ పరిమళాభిషేకము.

3.

* పాఠ్య పరిమళాభిషేకము

ప్రతి కామ సంగ్రహ పరిమళాభిషేకము ౧.

* *

అంధ్ర కాళ కోవ నిషత్తు.

౧౦-౧౧-౧౯౩౫.

వెల 10/- అ.

హిత్య విద్యా ప్రవీణ, ఉభయభాషా ప్రవీణ :

పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి

శ్రీ నామ సంకీర్తన ప్రహరణాద్యైశ్వర్యము.

శ్రీ నామ సంకీర్తన ప్రహరణాద్యైశ్వర్యము.

అంధకారకౌపనిషత్తు.

౧౮౭౩-౧౮౭౪.

సాహిత్య విద్యా ప్రవీణ, ఉభయభాషా ప్రవీణ:

పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి

శ్రీ రామానుజ విలాస ముద్రణాలయము,
విశయనగరము.

ప్రథమ ప్రచురణము,
[౧,౦౦౦].

— (కృతి సమర్పణము) —

బంధుర మాయా గుణ

సం బంధము నెడిలించి

తత్త్వ భావ మొసంగు

నీ గ్రంథమును

భక్తి నేతద్దగ్రంథమునకె

యూకితంబుగాఁ గావించున్.

పరబ్రహ్మజ్ఞానము.

ప్రార్థనము.

—(0)—

ప్రజ్ఞానావరణంబుచే ఘటపటా ద్యాకారమై తోచు భేదజ్ఞానంబను “మాయలాడి”వలలోఁ దొల్కొంట, *మూఘండ్లనై విజ్ఞానంబు గ్రహింప, నియ్యపనిష ద్వేద్యంబు, నింకే, నభేదజ్ఞానంబు సమాశ్రయింతుఁ, బరమార్థావాప్తి జేకూర్పఁగన్.

కలుషంబుల్ దొలఁగించి మోక్షపదమున్ గల్గించు శ్రీరమ్య పజ్జల జోద్భూతపరాగపాలి శిలఁ గాంతారత్నముం జేయు నీలలిత శ్రీ నవమేఘకాంతి తను దర్శకాంక్షేనా నాయఘంబులఁ బోకార్చి తరింపఁ జేయవె భవాంభోరాశి; నీతాపతీ !

దుడ్డువేతలే ఘంటము తోడివ్రాత
లగు విధిగ పరివర్తనంబు గడియించి
కరుణరసగుఢాధారలఁ గురిసినట్టి
యాదికవి! మన్న మస్కృతు లందికొనవె !

పదునాల్గేండ్లపు డేను సేసిన కవిత్వంబున్ సమీక్షించి తీవ్ర దయా మంజులమూర్తియై మిగుల హర్షంబొంది, తానస్మదభ్యుదయాకాంక్షవహించి, శాస్త్రకళలాఘంబోలి నేర్పించె, నప్రళితైస్నత్వనిఁ దొల్త గొల్తునెద (శ్రీరామానుజాచార్యునిన్.)

పండితాభిప్రాయములు.

శ్రీయుత పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి చే రచియింపబడిన యి
“ఆంధ్రకావళోపనిషత్తు”ను నేను స్థానీపులాకన్యాయముగా పరిశీలింపి
యున్నాను.

ఇది శ్రీ శంకర భగవద్వాదుల భాష్యమును చక్కగా ననుసరించి మనో
హర శైలిగల ఆంధ్రభాషలో వ్రాయబడినట్లు నా కవగతమైనది.

ఆత్మ (బ్రహ్మ) విద్యాభిలాషులగు వారల కిది యత్యంత సుహృదకముగ
నుండఁగలదనియు, పాఠకులకు శంకరభాష్యార్థమును కరతలామలకము
గావింపగలదనియు, నా దృఢవిశ్వాసము.

1-4-1935.

}

ఇట్లు :

పేరి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీ విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కళాశాల
న్యాయ ప్రధానోపాధ్యాయుఁడు.

శ్రీయుత పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి కఠోపనిషత్తు యొక్క
ఆంధ్రీకరణమునందలి యుపనిషత్తాత్పర్యము, శంకరభాష్యనుసారముగా నున్న
దనుట నిర్వివాదాంశము.

వీరు ఉభయభాషాపండిత, విద్యాపండిత పరీక్షలయం దుత్తీణులై వాని
కోటకు చేసిన పరిశ్రమమేగాక వేఱుగ నీ యుపనిషత్తును స్వయముగా నర్థ
జ్ఞానముతో నభ్యసించి, యన్యునానతిరక్తముగ నాంధ్రీకరించుట మిగుల
శ్లాఘనీయము.

2-4-1935.

}

ఇట్లు :

నాడూరు వేంకటశాస్త్రి,

శ్రీ విజయనగర రాజకీయ సంస్కృత కళాశాల
వ్యాకరణాలంకారోపాధ్యాయుఁడు.

Mr. Pantula Lakshminarayana Sastri has translated **Kathakopanishad** and he has utilised Sri Sankara's Commentary on this Upanishad. I am one of those who have lost faith in metrical translations of famous works like the Upanishads for they serve no purpose, or rather they do not serve the purpose for which they are alleged to be done. They are, if they are correct translations almost Translations of the originals and as such they will not be useful to those who do not know Sanskrit. The present translator has rendered the original into Telugu and it reads well. So far as I have gone through it which is cursory at best, it appears to be following the original with a fair amount of success. I wish the author every success in his adventure of publishing his translation.

7-5-1935

}

(Sd.) K. RANGACHARI, M. A., B. L.,
Prof. Maharajahs College,
VIZIANAGRAM.

శ్రీ పరదేశ్‌తాయనమః.

ఒక చిన్న విశ్లేషణ.

మానవ ప్రపంచమున నానాటి కెల్ల మార్గముల జ్ఞాన మభివృద్ధి నొందు చుండె ననుటలో సందియ మందవలసినది లేదు. జీవకోటియందెల్ల విశేష జ్ఞాన మలవలచుకొను వెలుపు గనిపెట్టు శక్తి, భగవాను ననుగ్రహమున మానవునికే గలదు. నిద్రాహారాదులం దావశ్యకమగు సాధారణ జ్ఞానముగాక మంచి చెడ్డలను బరిశీలించు వివేకము గలుగుటయే మానవునియందలి విశేషము. అది సాధారణముగా మానవకోటియందుండి, సంసారసాగరతరణతరణియై, వెలయుచుండుట కొత్తగాదు.

ఇక వివేకముగల ప్రాణిచూపుమెల్ల సుఖమునే కోరుచుందురుగాదా ! అదియుఁ బ్రవాహరూపమున నిత్యమై యవిచ్ఛేదముగ నుండవలయునను నుద్దేశము ప్రాణికోటికెల్ల నుండుననియే నా నిశ్చయము.

అయ్యది మనోరథసాధకములగు ధనాదులచే గలుగుచుండును. అందును వివేకము చాలనిచో వానివలన గలుగు సుఖముకంటె దుఃఖమే యొక పాలు పోచ్చుని నా నిఘోకము.

అట్టి వివేకము గలిగినను దత్తుఁగియు నిత్యముగామి మానవునికి పూర్ణమనోరథసిగ్గు గలుగ లేదనియే చెప్పవచ్చును.

కొవున నిత్యసుఖి, మనశ్యము మానవునకు సంపాదనీయ వస్తు, వసులుకు సందియములేదు. అది యెట్లు గలుగు ! వాచీనులగు మనపెద్దలు పెక్కులగు సంసారమార్గములఁ దిరిగి తిరిగి వానిలోఁ గష్టసుఖము లనుభవించి తుదకు, నిత్య సుఖము నొసంగు మార్గమెయ్యది ? యని విచారించి తత్త్వజ్ఞున సాధక మార్గమే నిత్యసుఖదాయకమని తద్విషయమున బహు గ్రంథముల వ్రాసి వారి జీవితమంతయు దానికై వినియోగించిరనుటలో సందియమొండవలసినదిలేదుగాదా !

అట్టి గ్రంథము లసంఖ్యాకములైయుండుట, నివియని యి, నిన్నియనియు, నెన్నఁజాలను. కాని యివియెల్ల ననితర విజ్ఞేయమై, పండితమాత్రమేద్యమగు సంస్కృతభాషలో నుండుటచే దద్విషయములు ముద్రానిబద్ధపేటికొంతర్గత సువర్ణభూషణములై, సాధారణులకు సుగ్రహములుగాకుండెను.

అట్టివి నిత్యసుఖాభిలాషులగు సర్వజనులకును సాధారణముగా సంభవింపఁ దగు మార్గమును జేయు మహానీయులందుట యావశ్యకము కాకపోదుగాదా !

ప్రకృతము, బ్రహ్మశ్రీ. పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి కాతకోపనిషద్ధర్మ నాంధ్యకరించి లోకమున కెంతయు మహోపకృతి యొనర్చిరి.

వీరు నాకు బంధువులును, జీరపరిచితులును నగుటయేగాక, శ్రీ విజయనగర సంస్కృత కళాశాలయందు విద్యాభ్యాసము చేయుతఁడై, గొన్ని విషయములలో నపుడపుడు నన్నుఁ దెలిసికొనుచు, గురుసంఘములో నన్నుఁగూడఁ జేర్చుకొనుట వీరి విజ్ఞానము నెఱుంగుదును. వీరు తమ “అంధ్ర కాత కోప నిషత్తు” వ్రాసి, నాయొద్ద నామూలాగ్రముగఁ జదివిరి. అందుఁగల యమూల్యవిషయముల నాస్వాదించు నావేశముననో, తత్క-వితామృతరసాస్వాదనపారవశ్యముననో లేక యిది నిర్దుష్టమై వెలయుటనో, నాకొ గ్రంథమున నెట్లును నెట్టిగోపములును గానరాలేదు. బాల్యముననే యిట్టి వివేకము గలిగి, మహానుభవముగల వృద్ధపండితులు మాత్రమే చేయవలసిన యిట్టి యసాధారణమగు సుపనిషదాంధ్యకరణము, నిట్లు నిర్దుష్టముగ వీరుచేయుట, నెంతయు శ్లాఘాపాత్రు లనకతప్పదు. వీరి యీ గ్రంథము సర్వసాధారణవేద్యమైయుండుట, నెల్ల వారికిని బరిగ్రాహ్యమగుటయేగాక, విద్యాశాలలందును, గళాశాలలందును విద్యార్థులకు నైతము నవశ్యపతనీయమగుటలో సందియంపడనక్కఱలేదని నా నిశ్చయము.

ఆకుండి వెంకటశాస్త్రి,

(శ్రీ విజయనగర సంస్కృత కళాశాలాప్రధానాంధ్ర పండితుఁడు.

VII

I read with interest the Telugu translation of the Kathakopanishad made by Mr. Pantula Lakshminarayana Sastri. As he is proficient in the Sanskrit and the Telugu languages, there can be no misgiving as his ability for rendering a Sanskrit work into classical Telugu. The Pandit made a new departure in this translation in as much as he included in it the exposition of the text by the famous Sankaracharya. The translation gives one a good conception of the teaching contained in the Upanishad though according to the school of sankara. Such translations alone serve the purpose of enriching the literature in the language while literal ones are worse than their originals and defeat their very object. Mr. Lakshminarayana has to be congratulated on making a real contribution to the Telugu literature and earning the gratitude of the Telugu people. I hope the book will enjoy the popularity it deserves.

M R. Sanskrit College, } (Sd.) P. V. Ramanujaswami, m. a.
Vizianagram, }
10-5-35. } Pelnelpal.

ఓం శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః.

నాలుగు మాటలు.

“పగమేశ్వర భక్తి శూన్యమును, దుష్టాచరణాన క్తమును నగు మచ్చిత్తమును శోక మోహాది విషయరాహిత్యముగాఁ జేయుట కేత దుపనిషద్ధర్మజ్ఞాన మావశ్యకమని నేను గుర్తించితి ననుటకు మాత్రమె యీ యుపనిషదాంధీకరణము చిహ్నము” అని మాత్రమె విద్వాంసులు భావింపఁగోరెదను.

ఏతదాంధీకరణము నామోదించు పాఠకులు, శ్రీ విజయ నగరమహారాజ సంస్కృతకళాశాలా పండిత వర్గమునకు మాత్రమే, కృతజ్ఞతఁ జూపుట న్యాయము. నేను వారి బోధనామృతమును గోలిన పిపాసువును. ఇందేదేని విషయ కుసుమము వికసించుట సత్యమగునే, నది వారి దోహద ప్రభావమే. ఇందలి దోషములు మాత్రము నావి.

నేను సంస్కృతకళాశాలయందు విద్యాభ్యాసముఁ గావించు తఱి నేతదుపనిషదర్థమును, మనోరంజకముగా తన్మయత్వముతో బోధించిన, మద్గురువరేణ్యులు బ్ర. శ్రీ. అప్పల జోగన్నశాస్త్రి గారికి భక్తియక్తుడనై ప్రణతిశతము లర్పించుచున్నాడను. ఈ గ్రంథము నొక్కనెలలో నాంధీకరించుటకు దగు శక్తి నొసంగిన శ్రీరామచంద్రునకు భక్తి సుమాంజలులు.

ఆదరాధక్యముచేత, గౌరంతలగు నిందలిగుణములను కొండంతలుగా వర్ణించి, యమూల్యాభిప్రాయముల నొసంగిన మద్గురువరేణ్యులకును, మత్పూజకులగు, కిశాంబి రంగాచార్యుల గారికిని నా నమ శ్కృతములు.

ఏతద్రచనకు నన్నుఁ బోత్సహించిన పు. వెం. స్వామి పాఠశ్రుతులగు భక్తులకు ధన్యవాదములు.

దీని ముద్రణ కగు వ్యయము, నాదరపూర్వకముగా భరించిన, శ్రీ జ్ఞానానందాశ్రమమునకును, శ్రీ జ్ఞానానందరామానందులకును గృతజ్ఞతా పూర్వకాభినందనములు.

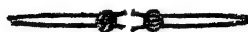
దీనిని సర్వాంగ సుందరముగ ముద్రించిన శ్రీ రామానుజ విలాస ముద్రణాలయమున కాశీర్వాదములు.

ఇట్లు సర్వజనవిధేయుఁడు :

పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి,
గజపతినగరము పోట్టు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః.

అంధ కార కోప నివృత్తి.

ఓం. సహ నావతతు, సహనాభునక్తు, సహవీర్యం కరవావహై

తేజస్వి నావధీతమస్తు, మావిద్విషావహై

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి

ఓం. ఉశస్త్వ జై వాఙ్మ్రవస స్సర్వ వేదసం దదౌ

తస్య హ నచికేతానామ పుత్ర ఆస ॥౧॥

(ఓం నమో భగవతే, జైవస్వతాయ, మృత్యవే
బ్రహ్మ విద్యాచార్యాయ, నచికేతనేచ ”)

[మంజులు]

ఫలము నభ్యర్థించి వాఙ్మ్రవసుండు

* సలిపినాడట : తొల్లి సర్వమేధము

సర్వస్వ ధనమందొసంగెవాడు, వాని

కిం బుత్తుఁ డట నచి కేతోఁబిధుండు.

తగ్గంహ కుమారగ్ం సంతం దక్షిణాసునీయమానాసు

శ్రద్ధాఽవివేకసోఽమన్యత ॥౨॥

దక్షిణారూప గోదాన పృవృత్తిఁ

గని, కుమారుఁ డతండు జనకేష్ఠకామ

సంప్రయిక్తంబైన శ్రద్ధవహించి

తనలోన నీరీతిఁ దలఁపోయఁ దొడఁగె.

* విశ్వజిద్యాగంబు విరచించె దొల్లి,

వాని యనిర్జాత ప్రాప్త్యాభిలాష,
 వాని నిర్జాతప్రాప్త్య పరీక్షణము.
 వాని సత్సంయోగ భవనూనృతాల,
 వాని యాగాము భవమైన ఫలము,
 వాని పుత్ర పశు సర్వమ్ము హరించు
 నన శన రూఢమా నక్కల్పమంబు.

తినా రాత్రిర్యదవాత్సీర్ణహే మేనశ్శన్
 బ్రహ్మ! స్తుతిభి ర్మమస్యః
 నమస్తేస్తు బ్రహ్మన్ స్వస్తి మేస్తు
 తస్మాత్ పృథివీ స్వరా స్పృశీష్య ||౯||

మృత్యువు :—

బ్రాహ్మణ! యజిఞవి ప్రిణతి కర్తుడవు
 నిరశనంబుగను మున్నిత లుంటి విచట,
 నతిఁ గొమ్ము, శుభమిమ్ము నాకు, నీరేలు
 మూటికిం, గోరుము మూడు వరాలు.

కాంత సంకల్ప స్సుమనా యథాస్యా
 ద్వీతమన్య ర్గాతమో మాభి మృత్యో!
 త్వత్ప్రసృప్తం మాభివదేత్ప్రతీత
 ఏతత్ప్రయాణాం పృథమం వరం వృణే ||౧౦||

శమిత సంకల్పుండు, సుమనస్కుండగుచు
 ననఁ గూర్చి రుషఁ బాయుతను గౌతముండు,
 నీ వంప ; నెఱిగి, న స్థివించుఁ గాత!
 మూడింట నియ్యది మొదటి వరంబు.

యథా పురస్తాద్భవితా పృథీత జ్ఞద్వాలకిరారుణిర్మత్త్రస్పృష్టః
 సుఖిగ్ం ర త్రి శ్మయితా, వీతమన్యస్తావ్తందదృశివాన్ మృత్యు
 ముఖాత్ప్రముక్తమ్ ||౧౧||

మృత్యువు :—

పూర్వమట్లనే స్నేహ పూర్ణమా బుద్ధి
నీయందుఁ బ్రత్యభి జ్ఞాయుక్తి నిలుపు
నొద్దాలకి యగు నయ్యారుణి యింక
మదనుగ్రహవాప్తి మది నల్క వీడి
యమ మందిరాగతు నారసి నిన్ను
రాత్రుల గుఱి వినిదగిలఁ దేలఁ గలఁడు.

స్వగ్నే లోకే నభయం కించనాస్తి, నతత్ప్రత్వం, జరయా బిభేతి,
ఉభే తీర్త్వా అశనాయాపిపాసే, శోకాతిగో మోదతే స్వర్గభోకే॥౧౨॥

స్వర్లోకమున రోగ భయమింతలేదు
వెఱువఁ డెవ్వఁడు జరా భీతి, లేవదు
నీవు, నాకలి దక్కు లెఱుంగక దుఃఖ
వర్జితుండయి గుఱింపఁగ వచ్చు నచట.

స త్వ మగ్నిం స్వర్గ్య మధ్యేషి మృత్యో !
ప్రబ్రూహి త్వం శ్రద్ధా నాయ మహ్యమ్,
స్వర్గ లోకా ఆమృతత్వం భజన్త
ఏతద్వితీయేన వృణే వరేణ ॥౧౩॥

యజమానులమృతత్వ మందంగఁ జేయు
స్వర్గలోకప్రాప్తి సాధనం బైన
స్వర్గాగ్నిఁ దెలుపుము శ్రద్ధాయుతుండ
నగు నాకు ; నిది ద్వితీయంబౌ వరంబు.

ప్రతే బ్రహ్మి తదుమే నిబోధ స్వర్గ్య మగ్నిం సచికేతః ప్రజానన్
అనన్త లోకాప్తి, మహో ప్రతిష్ఠాం, విద్ధి త్వ మేతం నిహితం గుహయామ్॥౧౪॥

మృత్యువు :-

స్వర్గాగ్ని విజ్ఞాన వంతుండ నేను
నీకుఁ దెల్పెదను దాని నెఱింగికొనుము

అద్ది; యనంత లోకా ప్తి సాధనము
జగదాశ్రయము, † గుహా సంనివిష్టంబు.

లోకాది మగ్నిం తమువాచ తస్మై
యా ఇష్టకా యావత్త్వా యథావా
స చాపి తత్ప్రతిత్వవదద్యసోక్త
మధాఽస్య మృత్యుః పునరేవాహ తుప్తః ||౧౫||

భువనాదియగు నగ్ని వివరించి వాని
కె వియిష్టకలొ, యవి యెన్నియో, యెట్లా ?
తెలుప; నాతఁడు ననూదితముఁ గావించె,
బరితుష్టి, మృత్యువు తిరుగ నిట్లనియె.

త మ బ్రహ్మీ త్ ప్రీయ మాణో మహాత్మా,
వరం తవే హాద్య దదామి భూయః,
తక్షవ నామ్నా భవితాఽయమగ్నిః,
స్పంకాం చేమా మనేక రూపాంగృహాణ ||౧౬||

శిష్య యోగ్యత నారసి మహాత్ముడనును
ప్రముదుడై, నీకిష్ట వరమిత్తుఁ దిరుగ
నీపేరనే యొక నెగడు నియ్యగ్ని
చిత్ర స్వరూప నీ † స్పంకఁ డైకొనుము.

ప్రజాచిక్త తస్మైభిరేత్య సంధిం, త్రికర్మకృత్తరతి జన్మమృత్యూ,
బ్రహ్మజ్ఞం, దేవ, మిష్యం విదిత్వా నిచాయ్యే మాగ్ం
శాంతి మత్యంతమేతి ||౧౭||

మాతృ పితృ గురు సంబంధ త్రీయుండు,
యజనాది కర్మ త్రీయ విభాసియగు, త్రి
ణాచి కేతుండు జన్మము మృతిం బాసి
సంస్తుత్యుండును, బ్రహ్మ జ్ఞాఁడౌ దేవు

† విద్యాంసులయొక్క బుద్ధియందుండునది.

‡ శబ్దవతియగు రత్నమాల లేక అకత్నితమగు కర్మగతి.

భావించి, యాత్మభావముచేతఁ గాంచి,
నిజ బుద్ధిఁ దోఁచు శాంతినిఁ బొందు మిగుల.

ప్రణాచికేతస్త్రయమేత ద్వి దిత్యా
యపవం విద్వాంశ్చినుతే నాచికేతమ
సమృత్య పాశాన్పురతః పృణోద్య
శోకాత్రిగో మోదతే స్వర్గలోకే ||౧౫||

నాచికేతాగ్నిం ద్విణాచికేతుఁడయి
యిత్త్రీయం బెఱిఁగి యిల్లెవ్వఁడు గొలుచు
నక్కతాత్మఁడు మేను కుక్క క మున్న
యజ్ఞాన కోప రాగాధర్మ రహితుఁ
డై, స్వర్గమున విరా డాత్మ సవరూప
మంది, యశోకుండై యామోదమొందు.

ఏవ తేఽగ్నిర్నచికేతః స్వగోఽన్య
యమవృణీథా ద్వితీయేనవరేణ,
ఏతమగ్నిం తజైవ ప్రవత్సంతి జనాన,
స్తృతీయం వరం నచికేతో! వృణీష్వ ||౧౬||

స్వగ్న్య వహ్ని ద్వితీయా వరముగా నన్ను
నడిగి. తనయొసంగఁ బడియె నీకిదిగో!
నరులు నీచేరఁ బిల్తురు దీని మూఁడ
న వరంబు నచికేత! ప్రార్థింపు మింక.

యేయంప్రేతే మనుష్యేఽస్తీ త్యేకే, నాఽయమస్తీత్యైకే,
ఏతద్విద్యా మనుకిష్టస్త్వయాఽహం వరాణామేష వరస్తృతీయః ||౧౭||

దేహింది యాత్మబుద్ధి వ్యతిరక్త
మగు నాత్మ, నరుఁడెల్ల నడరునందొకరు,
అద్ది లేదండొక ; రది, విచికిత్స,

* యీ విద్యఁ దేవు నా కిది తృతీయంబు.

దేవైరత్రాపి విచికిత్సితం పురా,

నహి సుజ్ఞేయ మణురేష ధర్మః,

అన్యం పరం నచికేతో ! వృణీష్య.

మా, మోషరోశ్చీరతి మాస్మజై నమ్ ||౨౦||

మృత్యువు :—

అమరులున్ విచికిత్స నంది రియ్యెడల .

సూక్ష్మ మీధర్మ, మసుజ్ఞేయ మగుట

నచికేత ! పరము నన్యముఁ గోరు, మివ్వ

రమ్ము వీడు ; ముఱరోధమైనర్పకుము.

దేవైరత్రాపి విచికిత్సితం కిల,

త్వంచ మృత్యోయన్న సుజ్ఞేయ మాత్థ,

వక్తాచాన్యత్వాద్గుగన్యోనలభ్యో,

నాన్యో పర స్తుల్య ఏతస్య కశ్చిత్ ||౨౧||

నురలిందు విచికిత్సఁ జూపుటవలన

నాత్మ తత్త్వము నీవు నజ్ఞేయ మనుట

నిది తెల్ప నీకంటె నితరుండు దొఱకఁ,

డిక్కొర్కె కీడు వేఱెద్దియున్ లేదు.

శతాయుషః పుత్ర పౌత్రాన్వృణీష్య,

బహూన్ పశూన్, హస్తీ హిరణ్య, మశ్వాన్

భూమేర్తహదాయతనం, వృణీష్య

స్వయంచ జీవ శరదో యావ దిచ్ఛసి ||౨౨||

శత సమా యుష్కులౌ సుతులఁ బౌత్రులను,

బహుగ వాచికము, హస్తీ హిరణ్యములను,

హయధరా మండలా లడుగుము. బ్రదుకు

మెన్నాళ్లు వలసిన నన్ని వర్షములు.

ఏతత్తుల్యం యది మన్యనేపరం వృణీష్య విత్తం చిర జీవకౌంచ

మహాభూమా నచికేత స్త్వమేధి, కౌమానాంత్యాకౌమభాజం

కశోమి ||౨౩||

మృత్యువు :—

పూర్వమట్ల నె న్నేహ పూర్ణమా బుద్ధి
నీయందుఁ బ్రత్యభి జ్ఞాయుక్తి నిలుపు
నొద్దాలకి యగు నయ్యారణి యింక
మదనుగ్రహవాప్తి మది నల్క వీడి
యమ మందిరాగతు నారసి నిన్ను
రాత్రుల సుఖ వినిద్యలఁ దేలఁ గలఁడు.

స్వగ్నే లోకే నభయం కించనాస్తి, నతత్రత్వం, జరయా విభేతి,

ఉభే తీర్త్వా ఆశనాయాపిపాసే, శోకాతిగో మోదతే స్వర్గలోకే॥౧౭॥

స్వర్గోకమున రోగ భయమింతలేదు
వెఱువఁ డెవ్వఁడు జరా భీతి, లేనందు
నీవు, నాకలి దక్కు లెఱుంగక దుఃఖ
వర్జితుండయి సుఖింపఁగ వచ్చు నచట.

స త్వ మగ్నిం స్వర్గ్య మధ్యేషి మృత్యో !

ప్రబ్రూహి త్వం శ్రద్ధధా నాయ మహ్యమ్,

స్వర్గ లోకా ఆమృతత్వం భజన్త

ఏతద్ద్వితీయేన వృణే వరేణ ॥౧౮॥

యజమానులమృతత్వ మందంగఁ జేయు
స్వర్గలోకప్రాప్తి సాధనం బైన
స్వర్గాగ్నిఁ చెలుపుము శ్రద్ధాయుతుండ
నగు నాకు ; నిది ద్వితీయంబౌ వరంబు.

ప్రతే బ్రహ్మి తదుమే నిబోధ స్వర్గ్య మగ్నిం నచికేతః ప్రజానన్

అనన్త లోకాస్తి, మథో ప్రతిష్ఠాం, విధి త్వ మేతం నిహితం గుహయామ్॥౧౯॥

మృత్యువు :—

స్వర్గాగ్ని విజ్ఞాన వంతుండ నేను
నీకుఁ చెల్పెదను దాని నెఱింగికొనుము

అద్ది ; యనంత లోకాప్తి సాధనము
జగదాశ్రయము, † గుహా సంనివిష్టంబు.

లోకాది మగ్నిం తమువాన తస్మై
యా ఇష్టకా యావతీర్వా యథా వా
స చాపి తత్ప్రతి త్యవదద్యస్థోక్త
మధాఽస్య మృత్యుః పునరేవాహ తుష్టః ||౧౫||

భవనాదియగు నగ్ని వివరించి వాని
కె వియిష్టకలొ, యవి యెక్కియో, యెట్లొ ?
తెలుప ; నాతఁడు ననూదితముఁ గావించె,
బరితుప్పి, మృత్యువు తిరుగ నిట్లనియె.

త మ బ్రహ్మే ప్రియ మాణో మహాత్మా,
వరం తవే హాద్య దదామి భూయః,
తజైవ నామ్నా భవితాఽయమగ్నిః,
స్మంకాం చేమా మనేక రూపాంగృహాణ ||౧౬||

శిష్య యోగ్యత నారసి మహాత్ముఁడనును
ప్రముదుఁడై, నీకిష్ట వరమిత్తుఁ దిరుగ
నీవేరనే యిక నెగడు నియ్యగ్ని
చిత్ర స్వరూప నీ † స్మంకఁ గైకొనుము.

తిగ్నాచికే తస్మైభిరేత్య సంధిం, త్రికర్మకృత్తరతి జన్మమృత్యుః,
బ్రహ్మజ్జం, దేవ, మీద్యం విదిత్వా నిచాయ్యే మాగ్ం
కాంతి మత్యంతమేతి ||౧౭||

మాతృ పితృ గురు సంబంధ త్రీయుండు,
యజనాది కర్మ త్రీయ విభాసియగు, త్రి
ణాచికేతుండు జన్మము మృతిం బాసి
సంస్తుత్యుండును, బ్రహ్మ జ్ఞాఁడౌ దేవు

† విద్వాంసులయొక్క— బుద్ధియందుండునది.

‡ శబ్దవతియగు రత్నమాల లేక అమృతమగు కర్మగతి.

భావించి, యాత్మభావముచేతఁ గాంచి,
నిజ బుద్ధిఁ దోచు శాంతినిఁ బొందు మిగుల.

శృణాచికేతస్త్రయమేత ద్వి దిత్యా
యఏవం విద్వాంశ్చినుతే నాచికేతమ్
సమృత్య పాశాన్సురతః పృణోద్య
శోకాతిగో మోదతే స్వర్గలోకే ||౧౮||

నాచికేతాగ్నిం ద్విగాచికేతుఁడయి
యిత్త్రీయం బెఱిగి యిల్లెవ్వఁడు గొలుచు
నక్కతాత్ముఁడు మేను కుకక మున్న
యజ్ఞాన కోప రాగాధర్మరహితుఁ
డై, స్వర్గమున విరా డాత్మ స్వయావ
మంది, యశోకుఁడై యామోదమొందు.

ఏవ తేఽగ్నిర్నచికేతః స్వగోత్య
యమవృణీథా ద్వితీయేనవరేణ,
ఏతమగ్నిం తజైవ ప్రవత్సంతి జనాస,
స్తృతీయం వరం నచికేతో! వృణీష్య ||౧౯||

స్వర్గ్య వహ్ని ద్వితీయా వరముగా నన్ను
నడిగి, తదయొసంగఁ బడియె నీకిదిగో!
నరులు నీపేరఁ బిల్తురు దీని, మూఁడ
వ వరంబు నచికేత! ప్రార్థింపు మింక.

యేయంప్రేతే మనుష్యేఽస్తీ త్యేకే, నాయమస్తీ తిచైకే,
ఏతద్విద్యా మనుష్యస్త్యయాఽహం వరాణామేష వరస్తృతీయః ||౨౦||

దేహేంది. యాత్మబుద్ధి వ్యతిరక్త
మగు నాత్మ, నరుఁడీల్ల నడరునందొకరు,
అద్ది లేదండ్రిక; రది, విచికిత్స,

* యీ విద్యఁ దెలుపు నాకిది తృతీయంబు.

* బ్రహ్మవిద్య.

దేవైరత్రాపి విచికిత్సితం పురా,
 నహి సుజ్ఞేయ మణురేష ధర్మః,
 అన్యం వరం నచిక్షేత్ ! వృణీష్య,
 మా, మోపరోత్సరతి మాస్మజ్జనమ్ ||౨౦||

మృత్యువు :—

అమరులున్ విచికిత్స నంది రియ్యెడల
 సూక్ష్మ మీధర్మ, మసుజ్ఞేయ మగుట
 నచిక్షేత ! వరము నన్యముఁ గోరు, మివ్వ
 రమ్మ వీడు ; ముఱరోధమైనర్పకుము.

దేవైరత్రాపి విచికిత్సితం కిల,
 త్వంచ మృత్యోయన్మ సుజ్ఞేయ మాత్మ,
 వక్త్రాచాస్యత్వాదృగన్యోనలభ్యో,
 నాన్యో వర స్తుల్య ఏతస్య కశ్చిత్ ||౨౧||

గురలిందు విచికిత్సఁ జూపుటవలన
 నాత్మ తత్త్వము నీవు నజ్ఞేయ మనుట
 నిది తెల్ప నీకంటె నితరుండు దోఱకఁ,
 డిక్కొక్క కీడు వేఱెద్దియున్ లేదు.

శతాయుషః పుత్ర పౌత్రాన్వృణీష్య,
 బహూన్ పశూన్, హస్తీ హిరణ్య, మశ్వాన్
 భూమేర్హదాయతనం, వృణీష్య
 స్వయంచ జీవ శరణో యావ దిచ్ఛసి ||౨౨||

శత సమా యుష్కులౌ గుతులం బొతుగలను,
 బహుగ వాదికము, హస్తీ హిరణ్యములను,
 హయధరా మండలా లడుగుము. బ్రదుకు
 మెన్నాళ్లు వలసిన నన్ని వర్షములు.

ఏతత్తుల్యం యది మన్యసేవరం వృణీష్య విత్తం చిర జీవికాంచ
 మహాభూతా నచిక్షేత్ స్త్వమేధి, కామానాంత్యాకామభాజం
 కరోమి ||౨౩||

ఏతత్సమం బెదూహించిన నడుగు
ధనయుక్త చిర జీవితము గోరుకొనుము,
వృషతివి గమ్ము, నిన్దివ్యాది విషయ
ములఁ గామభాగిగా నలుపుచున్నాను.

యేయే కామా దులభా మర్త్య లోకే
సర్వాన్ కామాన్ శృంధతః ప్రార్థయస్వ,
ఇమా రామా స్సరథా, స్సతూర్యా,
న హీ దృశా లంఘనీయా మనుష్యైః
అభిర్నత్రైత్తాభిః పరిచారయస్వ
నచిక్తతో ! మరణం మానుప్రాక్షీః ||౨౫||

భూలోకమునయందుఁ బొందంగరాని
సర్వకామముల స్వేచ్ఛగఁ గోరుకొనుము,
రథతూర్యయుతలపు రహస్త్రిలు వీరు
లభియింప రిట్టివారలు మనుష్యులకు.

మద్దత్తలైన యిమ్ముగువలచేత
గౌహియింపు స్వపరిచర్యల నచికేత !
ప్రశ్నమ్ము మరణ సంబద్ధమ్ము, నన్నుఁ
గాక దంతపరీక్ష గాఁ గోరవలదు.

శ్వోభావా మర్త్యస్య యదంతకై త
త్సర్వేంద్రియాణాం జరయంతి తేజః,
అపిసర్వం జీవిత మల్పమేవ
తజైవ వాహ స్తవ వృత్త్యగీతే ||౨౬||

నచికేతసుఁడు :—

అస్సరాదు లనిత్యమైన భోగములు
నర్వేంద్రియస్థ తేజము హరించునవి,
బ్రహ్మ జీవితము నల్పమై యశాఁ గాన,
వృత్త్యగీతాదు లీవే యుంచుకొనుము.

న విత్తేన తర్హణీ యో మనుష్యో,
 లపాన్య మహే విత్త మద్యాత్మ చేత్వా,
 జీవిష్యమా యావదీశస్యసి త్వం,
 వస్త్రమే శరణీయ స్స ఏవ ||౨౭||

ధనముచే మనుజుండతర్హణీయుండు,
 నినుఁ గాంచుటనె ధనంబును బొందఁగలము
 నీ నేలు నందాక జీవింపఁ గలము
 మద్యరణీయ మాత్మజ్ఞాన మొకఁడె.

అజీర్యతా మమృతానా ముషేత్య
 జీర్య స్మర్త్యః క్వధస్యః ప్రజానన్, (క్వతదాస్యః స)బానన్)
 అభిధ్యాయన్ వర్తంతప్రమాదా
 నతిదీర్ఘ జీవితే కోరమేత ? ||౨౮||

అజరామృతుల యొద్ద కరిగి, పాప్రవ్య
 మెఱుఁగు జీర్యస్మర్త్యుఁ (డెవఁడు* క్వధస్థు) (డెందోతదాస్థుఁ)
 డై యశాశ్వత హిరణ్యాది భోగమ్ము,
 న వివేకి సంపార్థ్య మగు దానిఁ గోరు ?.

గీతి ప్రిమోదమ్ము, కీడాసుఖమ్ము
 † ననవస్థిత స్వరూపాప్తంబులనుచు
 బాగుగా నెఱిగిన పాజ్ఞాఁడౌ నెవ్వఁ
 డతి దీర్ఘమైన జీవిత మిచ్చుగించు.

యస్మిన్ని దం విచికిత్సంతి మృత్యోః !,
 యత్సంపరాయే మహతి, బ్రూహి నస్తత్,
 యోఽయం వరో గూఢ మనుప్రవిష్టో,
 నాఽన్యం తస్మా న్నుచికేతా వృణోతే,
 నాఽన్యం తస్మా న్నుచికేతా వృణోతే ||౨౯||

ఇతి కాళకోపనిషది ప్రథమాధ్యాయే ప్రథమావధి
 స మా ప్రా.

* అంతరిక్షాదులకంటె క్రిందిదగు భూమియందున్నవాఁడై.

† శ్రీపుత్రాదులయం దనురాగము గలవాఁడై.

‡ ఉత్పత్తి సీతినాశవంతములని.

అంధ్ర కావ కోప నిషత్తు

నడుఁ డీల్చఁగా 'నస్తి నాస్తి' యన్ సంత
యంబున కాన్పదంబై మహా సాంప
రాయమ్మునందు నిర్ణయమందు నేది,
ద్రుష్టవేచనము నందు నదియే, దట్టి
యాత్మవిజ్ఞానమో యమ ! నాకుఁ బెల్లు
నచికేతనుఁడు తదన్యముఁ గోరఁ బోఁడు.
అన్యంబు నచికేతుఁ డర్థింపఁ బోఁడు.

ఇది యాంధ్ర కావ కోప నిషత్తునంగల
సృధనూఢ్యాయ మందలి ప్రథమ శ్లో.

ఆంధ్ర కార కోవ నిషత్తు

ప్రథమాధ్యాయము — ద్వితీయ పల్లి.

౨

అన్యచ్ఛేయోఽన్యమతైవప్రేయ,
స్త్రీ ఉభే నానార్థే పురుషగ్ం సినితస్,
తయోః శ్రేయ ఆదదానస్య సాధు భవతి,
హీయతేఽథాద్య ఉప్రేయో వృణీతే ||౧||

శ్రేయస్సు ప్రేయస్సు పృథగాత్మకములు,
నానార్థములగుచున్ బంధించుఁ బురుషు ;
శ్రేయమందాశ్రయించిన శుభంబొదవు,
నీయస్థమును బాయు ప్రేయోవరుండు.

శ్రేయశ్చ ప్రేయశ్చ మనుష్య మేత,
స్తాసంపరీత్య వివన్క్తిధీరి,
శ్రేయోహిధీగోఽభి, ప్రేయసో వృణీతే,
ప్రేయో మంజో యోగ త్సేమా ద్వృణీతే ||౨||

వ్యామిశ్రమగుచు శ్రేయస్సు, ప్రేయస్సు,
నరుఁ బొంద ; తత్పృథక్కరణం బొనర్చి,
ప్రేయోఽధికంబైన శ్రేయ మర్థించు
గమనించి బుధుండు ; యోగత్సేమహేతు
వగుట మందుండు ప్రేయ మర్థించునందు.

సత్వం ప్రియాన్ ప్రియరూపాగ్ంశ్చకామా
నభిధ్యాయ స్మచికేతో ! ఽత్యస్యాక్షీ,
నైతాగ్ం సృంకాం విత్తమయీమవాప్తో,
యస్యాం మజ్జంతి బహవో మనుష్యాన్ ||౩||

* విద్య, అవిద్య.

పుత్రా స్సరో ముఖ్యము లనిత్యములుగ
భావించి నచి కేత ! వజలిసా ఏవ
ధనమయం బిక్కుల్ని తనధంబుఁ బడయ,
విందె మునిగెద రెందతో జడులు.

హరమే తే నిపరీతే, చిస్మానీ,

అవిద్యా, యా, చ విద్యేతి జ్ఞాతా
విద్యాభీష్ఠినం నచికేతసం మన్యే
నన్యా కామా బహవోఽలోలుస్తతః ||౪||

తద నిర్జాత విద్యా, ౭ విద్య, లివ్వి
గతి భీష్మములు. వివే కాఽపివే కాత్మ
కము లాటసు, మహాంతరమున పరిస్థ
రమును వ్యా వృత్తరూపములు గల్గినవి.
అసంగ పరిభ్రతులౌ నట్టి కామములు
బహుళ మయ్యును నన్న భజింపలేమి,
నందు, శ్రేయో మార్గంబైన విద్యార్థి
గా నిన్ను నచికేత ! నే నెంచుచుంటి.

అవిద్యాయా మంతరే వర్తమానాః,

స్వయం ధీరాః, పండితం మన్యమానాః,
దంద్రవ్య మాణాః, పరియంతు మూఢా
అంధేనైవ నీయమానా యథాఽంధాః ||౫||

“కృజ్ఞాన్వితులము, శాస్త్రప్రవీణులము
మే”, మంచుఁ దలంచు వారై మూఢులైన
జను లవిద్యాంతరంబునఁ జరించుచును,
గడు కుటిలం, బనే కపికారకము.

నగు గతిం గొంచు వారై, జరామరణ

రోగాది దుఃఖముల్ గొంచు * భ్రమింతు

* ఈ భ్రమణము స్వకృత పుణ్యపాపకర్మముల ననుసరించి సమస్త లోక
ములందును సంభవించునది.

రంధుండే, విషము వర్త్యం దోడి తేరఁ,
జనెడు సంధు లసర్థమును బొందునట్లు.

స సాంపరాయన సృతి భాతి పాలం,
ప్రమాద్యంతం, విత్త మోహేన మాఘమ్,
“అయం లోకో, నాస్తి పరః”, ఇతి మానీ
పునః పున ర్వశమాపద్యతే మే ||౩||

౨) పుత్ర సంసక్తిః జెందినవాఁడు,
విత్త నిమిత్తాఽవివేక మూఢాత్ముఁ,
డవివేకి, * పరభువ నాస్తి ప్రయోజ
నమగు సాధనవిశేషముఁ బొందలేడు.

“దృశ్యమానంబగు నీ లోక మొకఁడే
గల, దదృష్ట పరలోకఁబులే”, ననెడు
మనన శీలుఁడు పునః పున రుద్భవముల
నందుచు, మృత్యువు నగు నాకుఁ జిమ్మ.

శృవణాయాపి బహుభిర్యోనలభ్యసి,
శృణ్వంతోఽపి బహవో యం న విద్యుః,
అశ్చర్యో వక్తా, కశలోఽస్య లబ్ధా,
౭౭శ్చర్యో జ్ఞాతా మశలామశ్చిష్టః ||౪||

విన నలభ్యుఁ డనేక జనుల కియాత్మ,
వినీయుఁ బలుండు వీని నెఱుంగ లేరు,
పెక్కండ్రొ దదృక్త యొక్కఁ డాశ్చర్యుఁ
డై గల్గు, త న్నిపుకాత్ముడౌ లబ్ధ

* శరీరపాలనమైన పిదపఁ బొందఁబడునది, పరలోకము. అట్టి పరలోక
ప్రాప్తియే ప్రయోజనముగాగల. శాస్త్రీయమగు ఓంకార ధ్యానాదిరూపమగు
సాధనవిశేషము సాంపరాయము.

యును, తత్పీవీణ గురూపదిష్టుడగు
జాతయు, నట్ల యాశ్చర్యలై యుండు).

ననరేణా నరేణ పోక్త ఏష సువిజ్ఞేయో బహుభా చింత్యమానః
అనన్యప్రోక్తే గతి రత్యి నాన్యజీయాన్వ్యతర్క్య మణుపమాణాత్
|| ౨ ||

“కలడు, లేడు, పోవుచ కర్త, యకర్త,
శుద్ధుఁ, డశుద్ధుఁ” డంచును చింత్యమానఁ
డయిన మత్సోక్తుఁ డి య్యాత్మ; విజ్ఞేయఁ
డగునె లెస్సగ హీనుఁ డగు మానవునకు ?

అత్మ సాక్షాత్కారుడగు గురుండెఱుంగఁ
జేయ * తద్గత భేద చింత లొలంగుఁ
గాదేని నణువున కన్నన జీయుఁ
డయినట్టి యితడు (అత్మ) తర్కాగోచరుండు.

నైవా తర్కేణ మతి రాపనేయా,
పోక్తాన్వేనైవ సుజ్ఞానాయపేన్యః!,
యాన్త్వ మాసః సత్యధృతి ర్భూతాసి
త్వాదృతో భూయాన్మచిత్తః! ప్రస్తా || ౩ ||

† అని తరపోక్తాత్మమునఁ గల్గు నాగ
మ ప్రితిపాద్యాత్మ మతి తర్కమునను
నాపనేయము, తార్కి కాన్య గురూక్త
మానేని ప్రియుడ! (ప్రేష్!) విజానంబుఁ బడయు.

మద్వరదానసంభవము నద్దానిఁ
బడసితి వీవు, సాపము! సత్యధృతివి!

* అత్మవిషయకమయిన అత్మ త్యాగవికల్పవిచారము.

† అత్మకంటె నభిన్నుడనను జ్ఞానముగల యాచార్యునిచే జెప్పబడిన
‘త్మవిషయమున.

భూతభవ్యాదికంబున కన్న, వేఱు
గా నెద్దిగంటి, వదానిం దెఱుపుము.

సర్వే వేదా యత్పద మామనంతి,

తపాగ్ంసి సర్వాణిచ యద్వదంతి,

యదిచ్చంతో బ్రహ్మ చర్యం చరంతి,

తత్తేపదగ్ం సంగ్రహేణ బ్రహ్మేమ్యమి త్యే తత్ ||౧౫||

యముడు :—

గమనీయ మెద్ది వేదములెల్ల దెలుపు ?

తపములన్నియును నెద్దానిఁ బొందించు ?

య దభీష్ణ బ్రహ్మచర్య మొనర్చెదరు ?

వాక్రుత్తు నోం (ఓం) శబ్దవాచ్య మైనట్టి

యపుదమ్మును సంగ్రహంబుగా నీకు.

ఏత ధ్యే వాక్షరం బ్రహ్మ ఏత ధ్యే వాక్షరం పరమ్,

ఏత ధ్యే వాక్షరం జ్ఞాత్వాయోయదిచ్చతి తస్య తత్ ||౧౬||

ఇయ్యక్షరమే బ్రహ్మ, యియ్యక్షరంబె

పరమును, నేతదక్షరము నే యెఱిఁగి

బ్రహ్మమటంచు నుపాసించి యెవ్వఁ

డెది కోరు నవాని కది లభ్యమగును.

ఏ తదాలంబనగ్ం క్రేస్త మేత దాలంబనం పరమ్,

ఏ తదాలంబనం జ్ఞాత్వాయోయదిచ్చతి తస్య తత్ ||౧౭||

అతి ప్రశస్యంబే త దాలంబనంబు

అపరముం బర, మే త దాలంబనంబు

ఏ త దాలంబనం బెఱిఁగి, పరాప.

రములం దుపాస్యండా బ్రహ్మంబు భాతి.

సజా యతే మ్రియతే వావిపశ్చి,

న్నాఽయం కుతశ్చి, న్నుభూవ కశ్చిత్

అజో నిత్య శ్చాశ్వతోఽయం పురాణో

స హస్యతే హస్యమానే శరీరే ||౧౮||

జనన మండడు, మృతింగనడు, మేధావి,
కారణాంతరమునం గలుగలేదితడు,
స్వాత్మంబునుండి యర్థాంతర భూత,
మైనట్టి దెద్దియున్ లేనట్టివాడు,
నజుడు, నిత్యుండు, నియ్యాత్మ శాశ్వతుడు,
కానఁ బురాణుఁ డక్కతన శస్త్రాది
హన్య మానశరీరుఁ డయ్యు, నాకసము
వడువున హింసింపఁబడువాఁడుగాడు.

హస్తాచే నృన్యతే హంతుగ్ం,
హతశ్చే నృన్యతే హతమ్,
ఉభౌ తౌ సవి జానీ తో
నాయగ్ం హంతి, నహన్యతే ||౧౯||

కాయమాత్రము నాత్మగాఁ జూచునట్టి
హంత 'చంపితీ'నంచు హతుఁ 'క్షిల్లితి'నని
యెంచు, స్వాత్మ నెఱుంగరీయిర్వు, రాత్మ
యది యవికారి చంపదు, చంపఁబడదు.

అజోరణీయాన్, మహతో మహీయా
నాత్మాఽస్య జంతో ఋషితో గుహయాం,
త మక్రతుః పశ్యతి పితరోశో
ధాతు పృసాదా నృహిమాన మాత్మనః ||౨౦||

ఆత్మ వినిర్ముక్తమగున దపత్తు
సూక్ష్మంబుకంటెను సూక్ష్మతరుండు
ధాత్రికంటెను మహత్తరుఁ డాత్మ, యాతఁ
డేత ద్వివిధజంతు హృదయ స్థితుండు
విషయోపరతబుద్ధి, విగత కాముండు
వానిఁ గన్గొను, మనః ప్రభృతీంద్రియమ్ము

లంత క్రసన్నంబులగు ; దాన నాత్మ
మహిమంబుఁ గని శోక రహితుడై యుండు.

అసీ నోదూరంప్రజతి, శయానో యాతి సర్వతః,

కస్తం మదామదం దేవం మదన్యో జ్ఞాతుమన్వతి ||౨౦||

అసీనుడై దూర మరుగు శయానుఁ
డై నలెనల కేగు నమదు, సానందుఁ,
దదేవుని విరుద్ధ ధర్ముఁ, బండితుఁడ
నైన నేఁ గా కెవ్వఁ డన్యుం డెఱుంగు ?

అశరీ రగ్ం, శరీరేష్వ నవస్థేష్వవస్థితమ్,

* మహంతం, విభు, మాత్మానం మత్వాధీనో నశోచతి ||౨౧||

అశరీరునిగ, ననిత్య శరీర సంస్థి
తునిగ, వికారహీనునిగ, నిత్యునిగ,
ఘనతరునిగ, వ్యాపిగను, నాత్మఁ దలఁచి
వ్యధఁ బాయు ధీమంతుఁ డయమహమ్మంచు.

నాయమాత్మా ప్రవచనేన లభ్యో,

న మేధయా, న బహునా శ్రుతేన,

య మేవైష వృణుతే తేన లభ్య,

స్తవ్యైష ఆత్మా వివృణుతే తనూగ్ం స్వామ్ ||౨౨||

వేదంబులను వల్లె వేయుటవలన,

బహుళ పాండిత్యంబువలన, గ్రంథార్థ

ధారణా శక్తి యుక్తంబగు మేధ

వలనను, జిక్కుడువాడుగాఁ డాత్మ.

సాధకుండగు వీడు స్వాత్మ నెవ్వాని

నర్థించు వానికే యాత్మ లభించు

నయ్యాత్మ కామున కియ్యాత్మ పార

మూర్తికంబగు స్వయాత్మాత్మజింబొపంగు.

నాఁవిరతోదుశ్చరితాన్నాఁశాంతోనాఁసమాహితః,
నాఁశాంతమానసోవాఁపి ప్రజ్ఞానేనై న మాఘ్నయాత్ ||౨౪||

పాపకర్మంబును బాసినవాఁడు,
నింద్రియాసక్తిం ద్యజించినవాఁడు,

* నన సమాహితుఁడు, నవ్యాపృతాత్ముండు

ప్రజ్ఞానమున నాత్మఁ బడయుంగ వలయు.

యస్య బ్రహ్మచక్షత్రం చ ఉభేభవత ఓదనః|

మృత్యుర్య స్యోపసేచనంక ఇతావేదయత్రసః? ||౨౫||

క ఇతా వేద యత్రసః||

ఇతి కాలకోప నిషది ప్రథమాధ్యాయే

ద్వితీయా వల్లీ సమాప్తా.

ఉ సాకృత బుద్ధియా నరుఁడు బ్రహ్మము క్షత్రము రెండు భుక్తియై
యాకలిఁ దీర్చి, సర్వహరుఁడయ్యును మృత్యువు భోజనంబుగా
లేక, ఘృతంబు శాకమగురీతిని భోజన సాధనంబుగాఁ,
జీకొను నాత్మ, యెచ్చట వసించునో సాధకునట్లెఱుంగునే ?

ఇది యాంధ్ర కాల కోప నిషత్తునం గల

ప్రథమాధ్యాయమందలి ద్వితీయవల్లీ.

* సమాహితమగు మనస్సుగలవాఁడు.

ఆంధ్ర కాల కోప నిషత్తు

తృతీయాధ్యాయము — తృతీయ వల్లి.

3

ఋతం పిబంతౌ సుకృతస్య, లోకే
గుహం ప్రవిష్టా పరమే పరాశ్చ (శ్లో),
ఛాయాతపా, బ్రహ్మవిదో వదంతి
పంచాగ్నయో, యే చ త్రిణాచికేతాః ||౧||

సీ. స్వకృత కర్మఫలాను భవముః
బొందుచును, ఛ, త్రిన్యామనను, వర్తిల్లువార,
లభిక శ్రేష్ఠం బైన యట్టి బ్రహ్మసాన
మగుచు శరీరమం దడరుచున్న
యట్టి బుధ్యాఖ్యగుహంబునిష్ఠులగు,
జీవాత్ము లిర్వురును, ఛాయాతపముల
చందనంబునను విలక్షణులు,

సంసారిత్వమున నసంసారిత్వమునను నగుదు,

ఆ. రంచు బ్రహ్మవేత్తలందు, రకర్ములౌ
వారె గాక యిట్లు పలుకుచుండు
వారు గలరు మఱియు * పంచాగ్నులు, గృహస్థు
లై, త్రిణాచికేతులైనవారు.

యః సేతు రీజానానా, మక్షరం బ్రహ్మ యత్పరమ్
అభయం తిత్తిరతాం పారం నాచికేతన్ శకేమహి ||౨||

* గార్హ పత్య, ఆహవనీయ, దక్షిణాగ్ని, సభ్య, అవసభ్యములను నైదగ్గు
నారాధించువారు పంచాగ్నులు.

భయశూన్యస్థితిచే భవాంతముఁ దరింపం జూచు విజ్ఞాని కా
శ్రయభూతంబయి, యక్షరంబగు పరబ్రహ్మంబు గుర్తించు వి
ద్యయు, 1 నీజానుల యార్చిబాపు నచికేతోఁగ్నిం నిబ్రవర్తించు శ
క్తియు మాకున్నది, బ్రహ్మ కగ్మ విదు లర్థించందగున్ వీనినిన్.

ఆత్మానగ్ం రథినం విద్ధి, శరీరగ్ం రథమేవతు,
బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి, మనః ప్రగ్రహ మేవచ ||3||
ఇంద్రియాణి హయా నాహు, ర్విషయాగ్ం స్తేషు గోచరాన్,
ఆత్మేంద్రియ మనో యుక్తం 'భో'క్తేత్యాహు ర్మనీషిణః ||౪||
యస్తస్య విజ్ఞానవాన్ భవ త్యయుక్తేన మనసా సదా,
తస్యేంద్రియాణ్యవశ్యాని, దుష్టాశ్వా ఇవ సారథేః ||౫||
సీ. అందు సంసారియో నాత్మరథస్వామి.

రథము దేహంబు, సారథియె బుద్ధి
పగ్గమ్ము హృదయ, మశ్వములు
చక్షు రాదికములైనట్టి యింద్రియములెల్ల,
తద్గోచరములగు దారులు రూపాది
కమ్ములై తగు విషయమ్ము లెఱుంగు
మిట్లు, మనశ్శరీరేంద్రియయుతునాత్మఁ
బండితుల్ భోక్తగాఁ బలుకుచుండు,
గీ. రందు సత * మ సమాహిత స్వాంతయుక్తఁ
డగు నవిజ్ఞానవంతుల కగునె యింద్రి
యములు వశ్యము? లనిపుఁబండైన యితర
సారథికదాంతహయముల చందమునను.

యస్తస్య విజ్ఞానవాన్ భవతి యుక్తేన మనసా సదా,
తస్యేంద్రియాణి వశ్యాని సదశ్వా ఇవ సారథేః ||౬||

గీ. సంతతమును సమాహిత స్వాంత మూను
వాఁడు విజ్ఞానవంతుఁ, † డెవ్వఁడు కలఁడా,

1 యజమానుల

2 ఈప్రసర్తనము గ్రహణరూపమును, చయనరూపమును నగునట్టిది.

* ఏకాగ్రతలేనీ మనమ్ముఁ గలనాఁడు.

† బుద్ధిఁబడు సారథి.

యీతనికి నిందియములు వశ్యము లితర
సారథికి సదశ్యంబుల చందమునను.

యస్తు విజ్ఞానవాన్ భవ, త్యమనస్కు, స్సదా శుచిః,
స స తత్త్వద మాప్నోతి, సగ్ం సారం చాధిగచ్ఛతి ||౭||

గీ. ఎవఁ డవిజ్ఞానవంతుడై, యెప్పుడు నశుచి
యగునో, యసమాహిత మనస్కుఁ డతఁడు, పరమ
పదముఁ బడయఁ డాసారధివలన, మఱియు
జనన మరణ లక్షణము సంసార మొందు.

యస్తు విజ్ఞానవాన్ భవతీ సమనస్కు స్సదా శుచిః
స తు తత్త్వద మాప్నోతి యస్మా ద్భూయో న జాయతే ||౮||

గీ॥ ఎవఁడు విజ్ఞానవంతుడై యెసఁగుచును, స
మాహిత మనస్కుఁడై, శుచి యగునో, యతఁడె
తిరుగ నందుండి జన్మంబుఁ బొరయఁగిని
యట్టి యక్షరంబగు పదంబందువాడు.

విజ్ఞాన సారధి ర్యస్తు మనః ప్రగ్రహవాన్ నరః
సోఽభ్యసన్ పార మాప్నోతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ||౯||

మ. హృదయ ప్రహవంతుడున్, శుచియనై, యేపారి విజ్ఞాన సా
రధి విద్వాంసుడునై రహించు నెవఁడా ప్రాజ్ఞుడు సంసారమున్
పదవిన్ మీఱు పరంబు *బొందు నధిగంతవ్యంబు, నుత్కృష్టమా
నదీయే విష్ణుపదంబు దానిఁ గొని పాయంగల్గు సంసారమున్ ||

ఇందియేభ్యః పరాహ్యర్థా, అగ్రే భ్యశ్చ పరం మనః
మనశ్చ పరాబుద్ధి, ర్బుద్ధేరాత్మా మహాన్ పరః ||౧౦||

నీ. శబ్దరూపరసాది సకలార్థములు
నిందియంబులకంటె బరంబులయన,
వయ్యర్థములకంటె నగుఁ బరంబగుచు సం
కల్ప వికల్పతృకంబు మనము'

* ఇచట “పొందు” అనునది యాపచారికము. అజ్ఞానావరణ వినాశమే
యాత్మ ప్రాప్తియని యెఱుంగునది.

ఆంధ్ర కాల కోప నిషత్తు తెలు

అమ్మనంబునకంటె నధ్యవ సాయాత్మ
కంటెన బుద్ధి పరంబునది, నమో
యబ్బుద్ధి కన్న నవ్యక్తంబునందుండి
ప్రథమ జాతమగు హైరణ్యగర్భ

గీ. నామకాత్మ పరంబునది యగుం, బ
రమ్మనంగ నర్థమ్ము సూక్ష్మమ్ము, ప్రత్య
గాత్మ భూతమ్ము, మఱియు మహత్తరమ్ము,
నగును, గానఁ బరంబు లిట్లగునివెల్ల.

మహతః పరమవ్యక్త, మవ్యక్తాత్ పురుషః పరః,
పురుషా న్న పరం కించి, త్సా క్తా మే సా పరాగతిః ||౧౦||

ఆ. అమ్మనాత్మకంటె నవ్యక్తము పరంబు
పరుఁడు దానికంటె బురుషుఁ, డట్టి
పురుషుకంటె నొండు పరములేమిని, పరా
కాష్ఠ యది ప్రకృష్ట గతియు నదియ.

ఏష సర్వేషు భూతేషు గూఢోఽత్మా న ప్రకాశతే,
దృశ్యతే త్వగ్రియాబుద్ధ్యా నూక్ష్మయా నూక్ష్మదర్శిభిః ||౧౧||

సీ. బ్రహ్మాద్యమై స్తంబపర్యంతమగు సర్వ
భూతంబులను గూఢముగ వసించు
వాడయి, శ్రీవణాది బహుకర్తయుతుఁ, డవి
ద్యామాయ నాచ్ఛన్ను డగుటవలన
నియాత్మ యెవ్వనికే నాత్మగా ప్రకా
శింపఁ డిదెంత విచిత్రమైన !

దహహ ! తన్నాయ యత్యంత గంభీరమై
నట్టిది, దురవగాహ్యంబునగును,

ఏమి యాశ్చర్యమోగాని యెల్లప్రాణి
లోకమును బరమార్థ స్వరూపమయ్య

వాస్తవంబుగ, బోధింపఁ బడియు నకట !
'యేనె పరమాత్మ'నని గ్రహింపలేదు.

ఆ. ఘటవటాదులట్లు గాన్పించు దేహాదు
లాత్తయంచు 'మౌళనాద్య' సుతుండ
నేనటంచు నెంచు నెఱిగింపకయె, యాత్మ
మాయజగము మోహమగ్నమయ్యె.

గీ. అట్టులయ్యెను నేకాగ్ర తాన్వితంబు,
సూక్ష్మవస్తు నిరూపణ శోభితంబు,
నగుచు సంస్కృతమగు, బుద్ధి నరసి సూక్ష్మ
దర్శులగు పండితులు చూడఁ దగుదు రతని.

యచ్చేద్యాజ్ఞానసీపాజ్ఞ, స్తద్యచ్చే జ్ఞాన ఆత్మని,
జ్ఞాన మాత్మని మహతి నియచ్చే, తద్యచ్చే చ్ఛాన్త ఆత్మని ||

ఆ॥ ఎల్ల యింద్రియముల నుల్లమందాను, స్వాంత
మును ప్రకాశరూప బుద్ధియందు
బుద్ధిఁ బ్రథమ జాత నద్దాని శాంతాత్మ
లయము సేయవలయు ప్రాజ్ఞానుఁడు.

ఉత్తిష్ఠత ! జాగ్రత ! పాప్ర్య, వరా నిబోధత !!
తూరస్యధారా నిశితా దురత్యయా
దుర్గం పథస్త వత్కయో వదంతి || ౧౪ ||

సీ. ఆదిలేని యవిద్య యందు నిద్రించుచు
న్నట్టి మీరలు ప్రాణులార ! లేండు !
ఆత్మాభిముఖులుకం డతి ఘోరరూపము
నర్థ బీజంబును నైన యట్టి
యజ్ఞానమను నిద్రాయందుండి మేల్కొండు !!
స్వాత్మానుభవముఁ గలట్టి గురులఁ

జేరి, వార లుపదేశించు సర్వాంతరుఁ

డగు నాత్మ 'నయమహమస్మి' యంచుఁ

గీ. దెలిసికొండు !! నాఁడియగు కత్తి మొన యెట్లు

సావములఁ బొందుటకు దుర్లభంబొ యట్లు

యూత్త తత్త్వచూర్ణంబు నత్యంత దుర్గ

మంబుగాఁ దెల్పు మేధావి మండలంబు.

ఆశ్చర్య, మస్పర్శ, మరూప, మవ్యయం,

తథాఽరసం, నిత్య, మగంధవచ్ఛ, యత్

అనాద్యనంతం, మహతః పరం, ధ్రువం

నినాయ్య తస్మత్పుమఖాత్ ప్రముచ్యతే ||౧౫||

ఆ. * అవ్యయం, 1బరూప, 2మస్పర్శము, 3నశబ్ద,

4మట్లరస, 5మగంధ, 6మయినా, ద్య

నంత, నిత్యమగు 7మహత్పరాత్త ధృవంబు

గా నెఱింగి మృత్యుగతుఁడుగాఁడు

నాచిక్షేత ముపాఖ్యానం మృత్యుప్రాక్తం సనాతనమ్

ఉక్త్వా శ్రుత్వా చ మేధావీ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ||౧౬||

క. వైవస్వతో షడిప్తము

తౌ వల్లులఁ దగి పురాణ మగు నిన్నచిక్షే

తోఽవాప్త ముపాఖ్యానముఁ

దావిసి, తెల్పియును, బ్రహ్మధామముఁ జేరున్.

* వ్యేతి=క్షీయత ఇతి వ్యయం. నవ్యయం అవ్యయమ్=నిత్యమైనదనిభావము. 1 రూపములేనిది; 2 స్పర్శములేనిది; 3 శబ్దరహితము; 4 రసముగానిది; 5 కారణములేనిదియు, కార్యభూతమగు వస్త్యంతరము వేరొకటి లేనిదియు; 7 బుద్ధి కంటె వేఱైనది.

య ఇమం పరమం గుహ్యం శ్రావయేద్భిష్టానంసః
ప్రయతః శ్రాద్ధకాలేవా తదానన్తాయకల్పతే
తదానన్తాయకల్పతే ||౧౭||

ఇతి కార కోప నిషది ప్రథమాధ్యాయే
తృతీయావల్లి సమాప్తా.

గీ. నరుడు శ్రేష్ఠమై గుహ్యమై పరగు దీని
బ్రహ్మసభఁగాని శ్రాద్ధకాలమునఁగాని
కడు సుచిగ నుండి వినిపించు నెడల నది
అనంతఫలము నీయంగ సమర్థమగు, న
నంతఫలము నీయంగ సమర్థమగును.

ఇది యాంధ్ర కార కోప నిషత్తునంగల
ప్రథమాధ్యాయమందలి తృతీయావల్లి.

ఆంధ్ర కార కోప నిషత్తు

ద్వితీయాశ్వాసము — ప్రథమ పల్లి.

౪

పరాశ్చి ఖానిశ్యత్పణత్ స్వయం భూ,
స్తస్మాత్ పరాత్ పశ్యతి నాంతరాత్మన్;
కశ్చిద్ధీర్ఘ పుత్ర్యగాత్మాన మైక్ష
వాప్స్తచక్షు రమృతత్వ మిచ్ఛన్ ||౧||

సీ. అస్వతంత్రుడు కాని యస్పరమేశుండు
చక్షురాదుల బాహ్యసంగతంబు
లయు శబ్దరూప ముఖ్యాంశప్రకాశ నా
గ్ధములుగా హింస బొందఁగఁ జేసె
నవియు, పరాత్ స్వరూపానాత్మ భూత శ
బ్దాదులఁ గను, నంతరాత్మఁగనవు,
ఈ విధి లోకస్వభావముండఁగ, నీటి
కెదు రీదు గతి ధీరుఁ డెవఁడో యొకఁడు,

గీ. విషయజాలంబునుండి వ్యావృత్తమైన
చక్షురాదులౌ నిందియ జాతముం గ
లట్టివాఁడగుచుం, బోత్యగాత్మఁ గాంచు,
నాత్మ కమరణ ధర్మత్వ మభిలషించి.

పరాచః కామా ననుయంతిబాలా,
స్తే మృత్యో ర్యంతి వితతస్య పాశమ్,
అథ ధీరా అమృతత్వం విదిత్వా,
ధృమ మధృవే స్విహ నప్రాగ్దయంతే ||౨||

సీ. ఆత్మ దర్శనము సేయుంగ నీ యదవిద్య,
తదుపదర్శితభోగతతిని తృప్త

యగు, న విద్యా తృప్త లవియాత్త దర్శన
 ప్రితిబంధకములొట, బాలుగెల్ల
 బాహ్యకామములఁ బ్రసరింతు, రద్దాన
 వారెల్ల నెల్లడ వ్యాప్తమైన
 మృత్యుపాశములఁ బ్రాపింతు; రక్కతనధీ
 రులు ప్రిత్యగాత్త స్వరూపమందు
 గీ. నునికియే లక్షణమగు, ముక్తిని ధృవంబు
 గా నెఱింగి, పదార్థ సంతాన మధు
 పంబనుచు దానిఁ గోరరు, ప్రిత్యగాత్త
 దర్శన ప్రితికూలమన్ తలఁపువలన.

యేన రూపం, రసం, గంధం,

శబ్దాన్, స్పర్శాంశ్చ, మైథునాన్

ఏతే నైవ విజానాతి

కిమత్రపరిశిష్యతే ఏతదైతత్ ॥3॥

సీ సర్వలోకమును శబ్దరూప రసగం
 ధస్పర్శముల మైథునముల సరిగ
 నెఱుంగును విజ్ఞాన, మేష్టభావమయి దే
 నొది భిన్నమగు నియ్యాత్తవలన,
 “దేహాది భిన్నాత్తఁ దెలియుదు”ననదు,
 “దేహాదిసంచయుడ నే నరయుదు”నను
 నీహిక; మిది తగునే? శరీరాది సం
 తతికి జ్ఞాతృత్వమ్ముఁ దడవఁ దగునె
 గీ. కాన శబ్దాదులెల్ల, లోకంబు దీని
 చేతన యెఱుంగుఁ దా; నవిజ్ఞేయమైన
 దాత్త శెద్దియే నీ జగంబందుఁ గలదె ?
 యాత్తసర్వజ్ఞుడడిగితి, వది యితండె.

స్వస్మాంతం బాగరితాంతం చౌఢాయేనానుపశ్యతి,

మహాంతం, విభు, మాత్మానం మత్వా ధీరో నశోచతి ॥౪॥

మజనముల్ మేల్కొనుచోగ్రహింపదగుచున్, స్వప్నంబులోనున్నవే
ళ నెఱుంగందగుచున్న *యర్థముల నెల్లన్ వేనిచేఁ గాంతు; రా
తని సర్వస్థలసంగతుండును, మహత్తాన్వీతుఁడంచున్ గ్రహిం
చిన ధీమం “డతఁ డేన” యుచు వగపు జెందం డతం డీతఁడే.

య ఇమం మన్వదం వేద అత్మానం జీవమంతికాత్

ఈశానం భూతభవ్యస్య; న తతో విజగుప్సతే ఏతద్వైతత్ ||౫||

సీ. కర్మఫలంబు భక్షణముఁ జేసెడిచానిఁ,

బ్రాహ్మిని చయధారయిత, జీవ

రూపు, నియ్యాత్మ సమీప సంస్థితునిగా,

కాలత్రయ నియామ కర్తగాఁగ,

నెవ్వఁడెఱుంగు; వాడిక్కారణమున త

ద్విజ్ఞానమును బొందు పిదప, నభయ

సంప్రాప్తి, నాత్మరక్షణముఁ గావింపంగఁ

దలపడు, భీతి మధ్యస్థుఁడగుచు

గీ. నే ననిత్యుండ నంచు నూహించు వఱకె,

తన్నుఁ గాపాడఁ జూను, నద్వైతు నిత్యు

గా నెఱుంగు నాత్మ నెపు, డపు డేని? నెవ్వఁ?

డెవనినుండి? రక్షించుఁ, వాడే యతండు.

యః పూర్వం తపసో జాత, మద్భ్యుః పూర్వ మజాయత,

గుహం ప్రవిశ్య తివ్రంతం యో భూతేభి ర్వ్యపశ్యత, ఏతద్వైతత్ ||౬||

గీ. బ్రహ్మసంజాతుఁడై లొత్త, పంచభూత

ములకు మొదలఁ గలిగి, దేవ ముఖ్య దేహ

ముల సృజించి, తద్గుహఁ బొందు భూతుయుతుంగ

ధాతఁ గాంతు ముముక్షు; లాతం డితండె

యా పాశేన సంభవ త్యదితి రేవతామయా

గుహం ప్రవిశ్య తివ్రంతీ యో భూతేభి ర్వ్యజాయత, ఏతద్వైతత్ ||౭||

† స్వప్నమధ్యము స్వప్నాంతమునగునట్టియు, జాగరితమధ్యము, జాగరి
తాంతమునగునట్టియు

గీ. పృథమజ్ఞాతోడఁ దా పరబ్రహ్మమునకు
నాదవ నే దేవతామయ యదితి? యెవలె
భూతములతోడి జన్మంబుఁ బొంది పొణి
హృదయముల పసియించు? నయ్యదితి యిదియె॥

అరణ్యో ర్నిహితో జాతవేదా గర్భ ఇవ సుశ్చితో గర్భిణీశ్శివః
దివే దివే ఈడ్యో జాగృవద్భిష్టా విష్మద్భి ర్మృశమ్యేభేరగ్నిః, ఏతత్
తత్ ॥౮॥

సీ. అధియజ్ఞుఁడును, నుత్తరాధరారణులందు
సంస్థితుం, డయిన యే జాత వేదుఁ
దఖిలవావిరోభిక్త, యధ్యాత్ముఁగుట *నం
తర్వర్తినులనిదితాన్నపాన
భోజనాదుల, గర్భమును గాచు పోలికఁ,
గాచు ఋత్విగ్యోగి గణము వీని
ప్రతిదినంబును జాగరణశీలు, రాజ్యాది
మంతులునైన, కర్మఫలచేత

గీ. స్తుత్యుండై; యట్ల యప్రమత్తులును, ధ్యాన
భావనావంతులగు యోగి వరులచేత
వంద్యుండై, యట్లు మానవ ప్రార్థనీయు
డయిన, యయ్యగ్ని, ప్రకృతుండో నాత్మయె సుమి.

యతశ్చిదేతి సూక్ష్మోఽస్తం-యత్రచ గచ్ఛతి
తం దేవా స్సర్వే అభి౮తా స్తద్వ నాత్మేతి. కశ్చన, ఏతద్యైతత్ ॥౯॥

గీ. ఎవని నుండి సూర్యుండుదయించు? నెచట
నమించు? నెవ్వనియం దఖిల దేవ
తలును రథచక్రమున ‡నరంబులటలుందు?
రథని నొకఁడును మీరలే, డతఁ డితండె.

* గర్భిణీశ్రీలు.

‡ చేకులు.

య దేవేన తదముత్యం, య దముత్యం తదన్విహ,
మృత్యోః స మృత్యు మాప్నోతి య ఇహ నానేవ పశ్యతి ||౧౦||

సీ. కార్యహేతుపాధి కలితమై సంసార
ధగ్గుమ్ముఁ గలిగిన దాని రీతి
నవివేకి జనముల కవభాసమానమై
జీవునం దేది వసించి యుండు,
వివిధ సంసార ధర్మవియుక్త నిత్య వి
జ్ఞానస్వభావమై జరుగునదియె
వసియించు కారణోపాధియందునను, నె
య్యది యున్న యదియొ యియ్యాత్మయందు,

గీ. నద్దియే వసించునది యా, పాభిభేయ,
కార్య, కారణోపాధులు గలిగియున్న
యట్టి జీవునియందును; నను నిభావ్య
మానమగుచు ; నొండేదియుఁ గానరాదు.

సీ. ఇట్లు నస్తుస్థితి యేర్పడియుండ, ను
పాధిస్వభావంబు, భేదదృష్టి
యను, లక్షణంబుగా నున్న యవిద్యచే
తను మోహితుండైన మనుజుఁ డెవ్వఁ;
డద్వితీయమగు బ్రహ్మంబునందుఁ; “పర
బ్రహ్మంబుకంటెనేఁ జరుడ నగుదు
నబ్బ్రహ్మమును భిన్నమైనది నాకంటె”
నని వేఱుగాఁ జూచు; నట్టివాఁడు

గీ. మాటిమాటికి మరణ జన్మములఁ బొందుఁ;
గాన భేద దర్శన మయుక్తము; “నిరంత
రంబుగ నభంబు పోల్కి పూర్ణంబయి తగు
బ్రహ్మమేనె విజ్ఞానై క రసము;” ననుచు
పర్వము నభేద దృష్టిఁ గాంచంగవలయు.

మనసై వేద మాస్తవ్యం నేహ నానాస్తి కించన

మృత్యోః సమృత్యం గచ్ఛతి య ఇహ నానేవ పశ్యతి ||౧౦||

ఉ. స్వాంతముచేతనే ఐడయ శక్యమగున్ బరమాత్ము, భేదమా
వంతయఁ గూడలే దితనియం; దిటులుండఁగ బ్రహ్మమం దవి
ద్యాంతరవర్తి యెవ్వఁ డణువంత పృథక్త్వము గల్గినట్లు తా
జింత యొనర్చు; వాఁడు మృతిఁ జెందు, జనించు, నిరంతరంబుగ

అంగుష్ఠమాత్రః పురుషో మధ్య ఆత్మని తిష్ఠతి,

ఈశానో భూతభవస్య న తతో విజగుప్సతే, ఏతచ్ఛైవతత్ ||౧౧||

సీ. అంగుష్ఠపరిమాణమగు హృత్క-మలమందు

తచ్చిద్రో సంస్థితాంతఃకరణ, ము

పాధిగా, నంగుష్ఠ పరిమాణయుత వంశ

ఘర్వ మధ్య స్థితాంబరముభౌతి,

నంగుష్ఠ పరిమాణుండగు పురుషుండు, శ

రీరమధ్యమున వర్తిల్లుచుండు

కాలత్రోయ నియామక్తర యీ జీవుండె

యంచ నెఱింగి యున్నట్టివాఁడు

ఆ|| పరములేమివలన, భయము నెఱుంగమి

నాత్మరక్షణంబు నాచరింపఁ

దలఁపకుండు, నన్ను దర్శించి యడిగితి

వీవు, తత్పదార్థ మిదియెనుమ్ము.

అంగుష్ఠ మాత్రః పురుషో జ్యోతి రివాధూమకః,

ఈశానో భూతభవస్య స ఏవాద్య స ఉశ్వః, ఏతచ్ఛైవతత్ || ౧౨||

సీ. అంగుష్ఠ పరిమాణుండగు పురుషుం డధూ

మకము దాజ్యోతిస్సు మాడ్కి నగును

కాలత్రోయ నియామక్తరగా నీతని

హృదయంబులను యోగు లెఱుంగుచు:

రాతఁడే కూటస్థుఁ డతఁడె నిత్యుండు, నేఁ
డున్న జంతువులయందుఁడువాఁడె,
యతఁడె రేపుండంగలట్టి పాణిబలనుండు,
నతనికి నెనవచ్చునట్టి పరుఁడు

గీ. పాడమఁ, డీతండ నీచేత, నడుగఁబడిన
వాఁడు; న్యాయానుసార మప్రాప్తమయ్యు
నాత్మలేడను పక్షంబు, నట్లని తుణ
భంగవాదమ్ము, ఖండింపఁ బడియె నిందు.

యథోదకం దుగ్ధే వృష్టం పర్వతేషు విధావతి,
ఏవం ధర్మాన్ పృథక్ పశ్యం స్తానేవాసు విధావతి ||౧౪||

గీ. ఉచ్చితస్థలిఁ గురియుచునున్న జలము
పర్వతవికీర్ణమై నశింపఁబడు రీతి,
జీవ పరమాత్మ భేద దగ్గి యగువాఁడు
మాటిమాటికి దేహధర్మములఁ బడయు.

యథోదకం శుద్ధే శుద్ధ మాసిక్తం తాదృశేవ భవతి
ఏవం మునే ద్విజానత ఆత్మాభవతి గౌతమ ! ||౧౫||

ఇతి కాల కోప నిషత్తి ద్వితీయాధ్యాయే
ప్రథమావస్థీ సమాప్తా.

చ. అమలజలమ్మునందు విమలాంబువు వోయఁగ నేకమై విశు
ద్ధమగు విభంబునన్, మనన తత్పర బుద్ధిఁ బరిగ్రహించి యై
క్యమును నెఱుంగువానిదగు నాత్మయు, నేకరసంబు, నట్లగు
ద్ధము, నగుఁ గాన గౌతమ : కుతార్కిక దృష్టిఁ బరిత్యజింపుమా!

మ. తలిదండ్రుల్ తమ బిడ్డలందుఁగల తాత్పర్యంబునన్, తద్గితో
క్తుల లాలించుచునుండు చందమున, నెంతో ప్రేమతో*తత్సహ

సుగ్రీవకంటెన్ శ్రుతిప్రాణి సౌఖ్యమిటు గోరుంగానఁ దద్వేదసూ
క్తుల బ్రహ్మైక్య మెఱుంగఁ గోరుట, ముముక్షుశ్రేయ, మూహీం
పలే.

ఇది యాంధ్ర కాఠ కోప నిషత్తునంగల

రెండవ యథ్యాయమందలి మొదటివల్లి.

ఆంధ్ర కాల కోప నిషత్తు

ద్వితీయాధ్యాయము — ద్వితీయ వల్లి.

౫

పురమేకాదశద్వార మజస్యావకృతేతసః

అనుష్టాయ సశోచతి, విముక్తశ్చ, విముచ్యతే ||౧||

మ. పదునొక్కండగు ద్వారముల్ గలిగి, తత్పాలాదిసంయుక్తమై
నది దేహాఖ్యపురం, బవక్రమగుచున్ భాసించు విజ్ఞాన సం
పద నొప్పారెడు వేనికిం గలదొ, తద్భ్రహ్మాంబు ధ్యానించినన్
వ్యధలం బాయు, కుర్రాదులకొ విడచు, జన్మబాంధవడింకెన్నడుకొ

హగ్ం స శ్చుచిష, ద్వసు రంతరిక్షస,

ద్ధోతా వేదిష, దతిథిర్దహోణసత్,

నృష, ద్వరస, దృతస, ద్యౌమసత్,

అబ్జా, గోజా, ఋతజా, అద్రిజా, ఋతం, బృహత్ ||౨||

సీ. ఆదిత్యుడై నిర్మలాభింబునందుడు,

గాలియై యంతరిక్షముననుండు,

అగ్నియై వేదియం దధి వసించుచునుండు,

*నతిథియాచు 1గురోణమందెసంగు,

నతఁడై యంతర్యామియై మనఃస్ఫులయందు,

దేవతలందు వర్తిల్లుచుండు,

2ఋతమునందుండు వసించు నాకపమున,

వీర్యాదిరూపుడై పృథివిబాడము,

* సోమరస్వరూపుడు లేక అతిథి.

1 ద్యౌణకలశము లేక గృహము.

2 యజ్ఞమునందు లేక సత్యమునందు.

గీ. శంఖ శుక్త్యాదులయి పుట్టు జలములందు
యజ్ఞముల కంగముగఁ గల్లు; నదులందుఁ
బొడము నద్యాది రూపముఁ బూని; యిట్లు
లయ్యి సత్యస్వభావుఁ డిమ్యుత్పఘనుఁడు.

ఉద్ధ్వం ప్రాణ మన్నయ త్యపానం ప్రత్య గస్యతి
మధ్యే వామన మాసీనం విశ్వే దేవా ఉపాసతే ||౩||

చ. హృదయముకంటె నూర్ధ్వముగ నీతఁడు ప్రాణముఁబొందఁజేయున
వీధిగ నధః స్థలమునకు వీడె యపానముఁ బొందఁజేయుఁ, దా
నెదఁగల బుద్ధియందెసగు నీతని సంభజనీయుఁ గొల్తుర
త్త్రిదశుఁ; *చక్షురాదులు నధీశుఁ బలెన్ †బలినాత్మఁగొల్పడికి

అస్య విస్రం సమానస్య శరీరస్థస్య దేహినః
దేహ ద్విముచ్యమానస్య కిమత్ర పరిశిష్యతే ? ||౪||

గీ. దేహ సంస్థితుడైనట్టి దేహి తనువు
నుండి విడివడుచుండ నేచు న్నడింక ?
నృపతివోఁ బురవాసులరీతిఁ, గార్య
కారణ కలాప మిదియెల్లఁ గదలిపోదె ?

న ప్రాణేన నాపానేన మగ్న్యో జీవతి కళ్ళన
ఇతరేణతు జీవంతి యస్మిన్నేతా వుపాశ్రితా ||౫||

సీ. “ప్రాణాది నాశమ్ము వలననే మేను వి
ధ్వస్తమౌచుండు, నవ్వాని కలిమి
మనుజుండు జీవించు” నని తలంపఁగరాదు
ప్రాణమ్ముచేత, నపానమునను,
చక్షురాదులను, నే జనుండు జీవించుడు,
కలసి కార్యము సేయుఁ గావున నివి
జీవనహేతువుల్ గావు, భూతతి కార్య
కార నానాభృత్యగణమురీతి

* సామాన్యప్రజ లుపాయనములచే నధీశ్వరుని నేవించునట్లు

+ రూపాది విజ్ఞానరూపమగు బలిచే

గీ. నగుఁ బరపియుక్తములు, పరార్థములును;
నెవ్వఁ డుండంగ నివి యాశ్రియించు, నేత
దళిల సంఘాతభిన్నుఁడైనట్టి యాత్మ
వలననే ప్రిణి తతి జీవవంతమయ్యె.

హస్త త ఇదం ప్రవక్ష్యామి, గుహ్యం బ్రహ్మసనాతనమ్
యథాచమరణం పాప్రప్య అత్తా భవతి గౌతమ ! ||౬||

క. దేని నెఱుంగ సంసారము
రానేరదొ, దేని నెఱుంగ రామిఁ గలుగు, న
ద్దాని నచికేత ! యతి ప్రి
చీన రహస్యమును నీకుఁ జెప్పెద వినుమా !

యోని మన్యే ప్రపద్యంతే శరీరత్వాయ జేహీనః,
స్థాణు మన్యేఽనుసంయంతి, యథాకర్త, యథాశ్రుతమ్ ! ||౭||

1. మందలి జ్ఞానసంపదకు, ముందలి కర్తకు నర్హమా విధిన్
గొందఱు శుక్రబీజములఁ గూడుక మూఢులుగాన దేహమున్
జెందగ గర్భమందున వసించెద; రజ్జతముల్ మహాధముల్
గొందఱు సాణుభావమును గొందుఱు, మృత్యువుబొందుపిమ్మటన్

యఏష సుక్ష్మేష జాగర్తి కామం కామం పురుషో నిర్దమాణః,
త దేన శుక్రం తద్భ్రష్టా, తదేవామృతముచ్యతే
తస్మింజ్ఞోక్తా శ్రితా స్మరేత్, తదనాత్యేతి కశ్చన, ఏతద్వైతత్ ||౮||

కా. ప్రాణాదుల్ నిదురించుచుండ, వనితాసృజ్ముఖ్యమా కామ సం
తానంబెల్ల నవిద్యచే నెనఁడు సంస్థాపించుచున్ మేల్కొనుం
దా; నాతండ్రి విశుద్ధమై యమృతమా తద్భ్రష్టా;*ముర్ఖాదులం
దేనిల్పున్; బరమాత్మకన్న మఱి వేఱేదే నొకండున్నదే ?
మ. “ఒకఁడే యాత్మ గలం”డటంచు శ్రుతి యెన్నోమారులన్నన్ గుతా
ర్కిక, పాపండ్రి, విచాలితాత్మకులు, వక్రీభూతబుద్ధుల్, కరం

* సర్వలోకాదుల ధూతుడగు నీబ్రహ్మమునందే

బకటా! బ్రాహ్మణులైక్యముం దెలియలే"రంచామెయే సాదరా
త్తకమై దానినతెల్పుఁ గింద పునరుత్తత్వముఁ బాటింపకన్.

అగ్నిర్యః శైకో భువనం పృవిష్టా
రూపం రూపం పృతి రూపో బభూవ,
ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్తా
రూపం రూపం పృతి రూపో బహిశ్చ ||౯||

మ.*అతఃశోక్మం డేధనంజయండుభువనంబందొప్పుచున్, దాహ్యమా
ప్రతి దార్వాది విభేదకోటికి సమస్తంబౌ విధానంబునక
బ్రతిరూపుండగునట్లు; భూతములలోనన్, బైన, నభింబు నాఁ
బ్రతిరూపంబున కర్హమైన ప్రతిరూపంబూను వీఁడొక్కఁడై.

వాయుర్యః శైకో భువనం పృవిష్టా
రూపం రూపం పృతి రూపో బభూవ,
ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్తా
రూపం రూపం పృతి రూపో బహిశ్చ ||౧౦||

మ. అతఃశోక్మం డే పృథంజనుండు భువనంబందుం బ్రవేశించి దా
ప్రతిదేహంబున కర్హమైన ప్రతిరూపంబూను నట్లాక్కడే
యతఁడై భూతగణాం తరాత్మఁడుగఁ దానయ్యింబయిం భాసిలున్
బ్రతిరూపంబున కర్హమైన ప్రతిరూపంబూని, యధ్రంబటల్.

సూర్యో యథా సర్వలోకస్య చక్షు
ర్నలిప్యతే చాక్షుషై ర్భావ్యాదోష్టిః;
ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్తా
న లిప్యతే లోకదుఃఖేన బాహ్యః ||౧౧||

ఆ. “అఖిలమునకు నొకఁడై యాత్మయానేని నం
సార దుఃఖమెల్ల పంభవించు
నట్టి పరునికే” యటంచు సంశయమురాఁ
దెలుపు శుక్రియె తేటతెల్లముగను.

* “ఒక్కఁడే యగు నగ్ని” యని యర్థము.

గీ. అఖిలలోక చక్షుర్భూతుడయ్యి, ద్యుమణి
చాక్షుషములగు బాహ్యదోషములనంటి;
డట్లొకడె సర్వభూతాంతరాత్మఁడయ్యి,
నాత్మ, లోకదుఃఖిమ్ముచే నంటఁబడఁడు.

సీ. జగమునం గల ప్రాణి జాతమంతయు నవి
ద్యామోహితంబు, భ్రాతంబు, గాన
కామకర్మంబులం గలిగిన దుఃఖిమ్ము
నాత్మకారోపించి, యార్చిఁజెందు,
నిజమాత్మయందు లేనేలేదవిద్య; ర
జ్వాదులయందు సర్పాదికంబు
లేకుండినను, విపరీతబుద్ధిధ్యాస
మున నజ్ఞులవియున్నవనితలంతు,

గీ. రట్టి రజ్వాదు కేతదధ్యాస బాహ్య
మైన, వట్లాత్మ సర్వభూతాంతరాత్మఁ
డయ్యి, విపరీతమైన యధ్యాసమునకు
బాహ్యుడై లోకదుఃఖిసంస్పర్శగనఁడు.

ఏకో, వశీ, సర్వభూతాంతరాత్మా
ఏకం రూపం బహుధాయః కరోతి,
త మాత్మకం యేన సుపశ్యంతి ధీరా,
స్తేషాం సుఖం శాశ్వతం, నేతరేషామ్ ||౧౨||

గీ. అల్పుఁ, డధికుఁడు, సముఁడు, లేనట్టివాఁడు,
కావున స్వతంత్రుఁడును, సర్వగతుఁడు, నాత్మ
యఖిలజగము నాతని వశంబందయుండు;
సతఁడె సర్వభూతమునకు నంతరాత్మ.

మ. అమలజ్ఞాన ఘన స్వరూపము నొకండౌ దాని, రూపాహ్వయ
ప్రముఖోపాధివశంబుచే బహుగతుల్లాఁజేయు నీతం, డచి
త్యమహాత్మ్యంబున; నద్దమందు ముఖమట్లాత్మం బ్రకాశించు బ్ర
హ్మముగన్ ధీరుల కబ్బు నిత్య సుఖ; మనప్రప్రాప్తమెట్లయ్యెడిన్?

నిత్యోఽనిత్యానాం చేతన, శ్చేతనానా
 మేలో, బహూనాం యోవిదధాతి కామాన్
 త, మాత్మస్థం, యేఽనుపశ్యంతీ ధీరా,
 స్తేషాం శాంతిః శాశ్వతీ, నేతరేషామ్ ||౧౩||

గీ. ఏకమై యన్న యేషరమేశ్వః ందు
 పలువురకు వారి వారి కర్తవ్యము దగిన
 ఫలముల నొసంగు, నాపరాత్పరుడ నిత్యు
 లైన వారలలో నిత్యుడైనవాడు.

గీ. చేతనప్రాణితతిలోన చేతనుండు,
 స్వతను హృదయాభిగతబుద్ధి బరగు నతని,
 ధీరు లెవ్వారు సూతు, రవ్వారు నిత్య
 శాంతిఁగాంతురు, పరులట్టి శాంతి గనరు.

“తదేత” ఇతి మన్యంతేఽనిర్దేశ్యం పరమం సుఖమ్
 కథం న తద్విజానీయాం కిము భాతి విభాతివా ||౧౪||

మ. “అది, య”ట్లంచును నిర్ణయించుట కశక్యంబుత్తమంబాగుట
 బెదియో, దాని ‘నదేయి’దంచును దలంబీ) బ్రహ్మవేత్తల్, నిజం
 బది భాసించునె? నాదు బుద్ధి కద ముత్యంతంబు విస్పష్టమై
 నదియై వెల్లునె? దాని నేనెఱుంగఁగన్ శక్తుండ నెట్లయ్యెదన్?

“న తత్ర మోగ్యో భాతి,” న చంద్ర తారకం
 నేమా విద్యుతో భాంతి, కురోఽపి మగ్నిః ?
 త మేవ భాంత మనుభాతి సర్వం
 తస్య భాసో సర్వమిదం విభాతి ||౧౫||

ఇతి కాల కోప నిషది ద్వితీయాధ్యాయే

ద్వితీయావల్లీ సమాప్తా.

మ. రవియుం, జందు (దురిక్క-లున్, మెఱుపులున్, బ్రహ్మంబు వెల్గింపజూ-
లవు, వైస్వానరుఁ జెప్పనేటికి ? పరబ్రహ్మను సారంబులై
యివి, తామెల్ల పరప్రకాశమున నెంతే భాసిలుం, గార్యమం
దవు కాంతిప్రసరంబుచే నెఱుగశక్యంబాత్రేవిద్యోతమున్.

ఇది యాంధ్ర) కాళ కోప నిషత్తునంగల

రెండవయధ్యాయమందలి రెండవవల్లి.

—

ఆంధ్ర కాల కోప నివర్తన

ద్వితీయాధ్యాయము — తృతీయపల్లి.

౬

ఊర్ధ్వమాల్యు, వాక్ శాఖః, ఏషోఽశ్వత్థః, సనాతనః
త దేవ శుక్రం, తద్భిహ్న, తదేవామృతముచ్యతే
తస్మిన్లోకాః శ్రితాః సర్వే, తమనాత్యేతి కశ్చన, ఏతద్వైతత్ ||౧||

గీ. ఎండమావుల చంచాన, నింద్రజాల,
మట్లు, గంధర్వపురిపోల్కి, నకట ! తోచు
చున్నటులనుండి నశించుచుండుఁగాన
సత్యమింతయుఁ గలదె సంసారమందు.

గీ. మరణజననాద్య నర్థసమన్వితంబు,
ప్రతి నిమిషభంగురము నభావాత్మకంబు
నగుట సంసార మెఱుగ శక్యంబె ?
యిది యసారమైనది కదళికా స్తంభమట్లు.

సీ. మాలిక. ప్రాచులుకొనల నిర్ధారితంబగు
పరబ్రహ్మంబు మూలసారమ్ముగాగ,
అజ్ఞాన, కామకర్మాజ్ఞాత చైతన్య
ములను, బీజమున నుద్భూతిగాగ
అవర విజ్ఞాన, క్రియాశక్తియుగ రూపుఁ
డయిన పితామహుం డంకురముగ
జగమునం గల సర్వజంతులం గల లింగ
దేహముల్ చెట్టుబోదెలవిగాగ
దర్పంబుఁ గలిగింపఁ దగిన తృష్ణా సలి
లంబుచేఁ దనకు సేకంబుగాఁగ

జ్ఞానేంద్రియార్థంబులైన శబ్దరసాది
కములు *ప్రవాళాంకురములుగాగ
అఖల శృతి, స్మృతి, న్యాయ విద్యోపదే
శమ్మలయ్యవి పలాశములుగాగ
యజ్ఞాదికము కుసుమావళిగాగ, దుః
ఖసుఖవేదనలెల్ల రసములుగను
ప్రాణ్యుపజీవ్యమై పరగెడు పుత్రాశ్వ
పశ్వాదికంబెల్ల పండ్లుగాగ
ఫలతృప్తయను జలంబులు వోయనెదిగిన
కర్మవాసనలెల్ల †కాండములుగ
సప్తలోకంబులు సకలభూతంబులు
ననెడి ఖగావళి కాశ్రయముగ
జంతుహర్షాది సంజాత సంగీత, హా
హాదిధ్వనులు పక్షినాదములుగ
ఆగమవిహిత బ్రహ్మత్వ సందర్శనా
సంగశస్త్రమున హింసనముగాగ

గీ. కామకర్మానిలంబుచే గంపిత, మృ
నారతము చలించునది, సనాతనంబు
స్వర్గ, నరకాది శాఖోపశాఖలెసఁగ,
వరలు సంసారమునెడి యశ్వత్థ తరువు.

మ. † తరుమూలం బమృతంబు, శుద్ధమగు, నేతద్బ్రహ్మమత్యంతమున్
బరమార్థంబగు ; వీని యంద భువనవ్యాతంబు చూపట్టున
య్యరె ! గంధర్వపురీ, మరీచ్యుదక, మాయా, తుల్యమై; కార్యమై
పరగెం గాన నతిక్రమింపదు పరబ్రహ్మఖ్యమా హేతువున్.

* చిగురుటాకులు, మొలకలు.

† అవాంతరమాలములు.

† సంసారమునకు కారణము.

యదిదం కించ జగత్సర్వం ప్రాణవీజతి నిఘ్నతమ్
మహద్భయం వజ్ర ముద్యతం యవీత ద్విదు రమృతా స్తే ఛివంతి॥౨॥

క. “జగముల కెల్లను మూలం
బగు బ్రహ్మమె లేదసత్తునందుద్భూతం
బగునవి లోకము”లని ‘యనఁ
దగ’దని శ్రుతి స్మృత్యుమగు విశ్వాన నిలులనున్.

మ. పరమాత్మ స్థితిచేత నిజ్జగము సర్వంబుద్భవంబై సరే
శ్వరు, దంఢోద్యతపాణిఁ గన్గొని భయభాగ్నితాత్తులై భృత్యులై
ల్లరు తచ్చాసనవర్తులౌ పగిది వజ్రంబెత్తెనో నాభయం
కరుణా నాత్మభయంబుచే నియతహా కర్తృంబుఁ గావించెడిన్.

క. ఎవరు నిజాంతఃకరణ
ప్రవృత్తులకు సాక్షి భూతు, బ్రహ్మమ్ము నెఱుం
గవలంతులౌ, యవ్వారల
కపు మోక్షావగతి, మరణమందరువారల్.

భయా దస్యాగ్ని స్తపతి, భయాత్తపతి సూర్యః,
భయా దింద్రశ్చ, వాయుశ్చ, మృత్యుధాకపతి పంచమః ॥౩॥

గీ. వానికి భయంపడి తపించు పావకుండు,
వానికి భయంపడి తపించు భాస్కరుండు,
వాయు, వింద్రుండు, నైదవవాఁడు యముఁడు,
నతనియెడ భీతిఁ దమ పనులొచరింతు.

ఇహ చే దశక గోష్ఠ్యం ప్రాక్ శరీరస్య విసృజ్య
తత్సర్వేషా లోకేషు శరీరత్వాయ కల్పతే ॥౪॥

ఉ. భీతికిఁ గారణంబయిన పీని శరీరము వోక మున్నె, యి
జ్ఞాతలమందెఱింగిన విముక్తుఁడగున్ మరణాధికంబుచే;
నీతని నిట్లెఱుంగమి, జనించుచుఁ జచ్చుచునుండుఁ; గావునన్
భౌతిక దేహమున్నపుడె బ్రహ్మమెఱింగిడి పూన్కి, మేలగున్.

యథాదర్శే తథాత్మని, యథాస్వప్నే తథాపితృలోకే,
యథాపునరీవచదృశే తథాగస్తర్వలోకే,
ఛాయాతపయోరివ బ్రహ్మలోకే ||౧౫||

మ. పదనంబద్ధమునందుఁ దోచు విధి విస్పష్టంబుగా బ్రహ్మ మి
య్యెదఁ దోచున్, చిత్తులోకమందు కలయందె; ట్లట్ల విస్పష్టమా
నది; గంధర్వఃగంబునందు నుదకంబందట్ల విస్పష్టమా
నది; ఛాయోష్ణములందుఁ బోలె స్ఫుటమాన బ్రహ్మలోకంబునన్

గీ. బ్రహ్మలోకంబునందు, నివ్వసుధయంద
కాని యాత్మదర్శన మొందు కడలఁ బొంద
రాదు; బ్రహ్మఃగంబొ దుష్ప్రీతి, మగుట,
విడువక ప్రియత్న మిందె కావించవలయు.

ఇంద్రియాణాం పృథగ్భావ, ముదయాస్తమయాచయత్
సృథ గతుద్యమానానా మత్యా ధీరో న శోచతి ||౧౬||

మ. „శ్రవణాద్యర్థము భూతజాతమగు శ్రోత్రాదీంద్రియనాతమె
ల్ల విశుద్ధాత్మనికంటె భిన్న; మిదియే ప్రాపించుచుండున్ సము
ద్భవనాశంబులనెల్ల; ఆత్మ యది నిత్యైక స్వభావంబటం
చు, విచారించిన ధీరుఁ డెట్టి దశలన్ శోకింపఁడావంతయున్.

ఇంద్రియేభ్యః పరం మనో మనసః సత్త్వముత్తమమ్
సత్త్వాదధి మహానాత్మా మహతోఽప్యక్త ముత్తమమ్ ||౧౭||
అవ్యక్తాత్మ పరః పురుషో వ్యాపకోఽప్యలింగ ఏవచ
య ద్జ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తు రమృతత్వం చ గచ్ఛతీ ||౧౮||

గీ. ఇంద్రియంబులకన్న నియ్యెదపరంబు,
సావంతమునకంటె బుద్ధిశ్రేష్ఠంబు మిగుల,
దానికంటెను మహాదాత్మ, దానికంటె
నఖిల కారణ మవ్యక్త మగు పరంబు.

గీ. పురుషుఁ డవ్యక్తమునకంటెఁ బరుఁడు, వ్యాప
కుండు, బుద్ధ్యాదిగుణవియుక్తుండు నగును
వాని నెఱిగిన ప్రాణి జీవదశయంద
యజ్ఞతను బాము, మేనువోనమృతుఁడగును.

న సంద్యతే శివతి రూప మస్య,
 న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైవమ్,
 హృదా మనీషా మనసాఽభిక్షాన్తా

య ఏత ద్విదు రమృతాస్తే శ్చివంతి ||౯||

గీ. సర్వ సంసార ధర్మ వర్జనముఁ గల్గు
 వాడు బ్రహ్మ మతనికి రూపములేదు
 రూపవద్యస్తువు నె జనుల్ చూడఁగలరు,
 కాన దర్శన విషయుండు గాఁడితొలు.

గీ ఇంద్రియంబుల నెవఁడు గ్రహింకఁజాలుఁ
 డతని, మనమును నియమించునట్టిదిగుచు.
 మనన రూపమ్ము, హృద్గతమ్ము, నగునట్టి
 బుద్ధిచేతనే యాత్మను బొందవలయు.

క. ఎవరు నిజాంతరకరణ

ప్రవృత్తులకు సాక్షి భూతు బ్రహ్మమ్ము నెఱు
 గవలంతులొ, యవాగల

కవు మోక్షోపగతి, మరణమందరువారల్.

యదా పంచావస్థితం తే జ్ఞానాని మనసా సహ,

బుద్ధిశ్చ న విచేష్టతే, తామాహుః పరమాం గతిమ్ ||౧౦||

చ. స్వవిషయ సన్నివృత్తమగు జ్ఞానములెదును, నాత్మయంద, త
 ద్వివిధవికల్ప *ముఖ్యవినివృత్తమనస్సహిత బులౌచు నె
 ప్పు విలసిలున్, విచేష్టయు బుద్ధియు వర్తిలుచుండు; నట్టియో
 గ్యవిధగతిం బ్రకృష్టగతియంచు వచితురు పండితోత్తముల్.

తాం యోగ మితి మన్యంతే స్థిరా మింద్రియ ధారణామ్,

అపరిమత్త స్తదా భవతి, యోగోహి పృథివాప్యహా ||౧౧||

గీ. దాని బాహ్యంత రింద్రియ ధారణను స్థి
 రంబయిన దాని బుధులు యోగంబటంచు

నెంచెద, రసగ్రతతి నశించునంత

దీన నాత్మ, స్వరూప ప్రితిఘటగును.

* ముఖ్యకర్మముచే సంకల్పము గ్రహింపనగు.

గీ. అప్పుడు సమాధికొఱకు ప్రియత్నమూన
వలయు, బుధ్యాదికము చేట్టఁ బాయనప్పు
డసృమత్తుండగు; నదేలయనఁగ యోగ
మద్దియఁగననాపాయధర్మాన్వితంబు.

నైవ వాచా, నమనసా, పాశ్రుం శక్యో నచక్షుషా
అస్తీతి బుధివతోఽన్యత్రోక్తం తదుపలభ్యతే ॥౧౬॥

శ. ఇలకువలన, మనమున, చూ
పుల నెవ్వనికిని నాత్మ పొడనూఁదఁ దీరకన్
గలఁడనియెడి విశ్వాసముఁ
గల యాతఁడెకాని, యొరుఁడు గనుఁగొనఁ దలచిన్.

అస్తీత్యే వోప లభ్యస్య తత్త్వభావేనచోదయోః
అస్తీత్యే వోపలభ్యస్య తత్త్వభావః ప్రసీదతి ॥౧౭॥

సీ. ఆగుగంజైనట్టి నాస్తికవాదంబు
త్యజించి, యాస్తికం బాశ్రయింప
వలయును, దొల్త సోపాదకునాత్మున
స్తిత్వ భావంబుచేఁ దెలిసికొనిన,
నామరూపోపాధి నాశంబుగల యాత్మ
తత్త్వభావంబు పొస్తమగుఁ బదప;
విదితావిదితభిన్న, విదియద్వయము నేతి
నేతి ప్రముఖవాక్య నిర్ణయంబు

గీ. నరస, వస్థూల, మనఁజువు, నైన యట్టి
'దస్తి'యను భావమును పూర్వమాశ్రయించు
వానికె లభించు నాత్మ తత్త్వంబు; గాని
యన్యవేదకఁ దప్పికాశేషెట్లబ్బఁగలదు ?

† [చిత్తవిక్షేపరాహిత్యాది సత్వగుణముల] పుట్టుక ఉపజనము (రాగ
ద్వేషచిత్తవిక్షేపాదుల) నాశము అపాయము.

ఓం సహ నావవతు సహనాభునస్తు, సహవీర్యం కరవాహైః
తేజస్వి నా వధీతమస్తు మావిద్విషావహైః.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః.

ఇతి కార కోప నిషది ద్వితీయాధ్యాయే
తృతీయావల్లి సమాప్తా.

ఇది యాంధ్ర కార కోప నిషత్తునంగల
రెండవయధ్యాయమందలి రెండవవల్లి
సంపూర్ణమాయెను.

